

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Světová banka a její zaměření na boj s chudobou
v zemích subsaharské Afriky**

Aleš KAUER

Vedoucí práce: doc. Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, Ph.D.

Olomouc 2021

Abstrakt

Světová banka je jednou z největších finančních institucí, která figuruje na mezinárodním poli rozvoje. Otázka omezení chudoby a rozvojová agenda jsou v současnosti hlavními cíli této instituce. V úvodu této práce bude představena Světová banka a její dílčí organizace, které se podílejí na omezování chudoby. Chudoba jako taková sužuje svět a omezuje ekonomický rozmach zemí již celá staletí. Práce je zaměřena i na popis chudoby a rozbor jejích ukazatelů. Hlavním záměrem práce je zhodnotit, jak a zdali SB ovlivňuje vývoj chudoby ve vybraných zemích subsaharské Afriky. V závěru je v práci zpracována analýza toků pomoci vybraným státům subsaharské Afriky a zhodnocení účinnosti pomoci ze strany SB.

Klíčová slova

Světová banka, chudoba, subsaharská Afrika, Mezinárodní asociace pro rozvoj, půjčky, rozvojové země

Abstract

The World Bank is one of the largest financial institutions in the international field of development. The issues of poverty reduction and the development agenda are currently the main objectives of this institution. The introduction will present the World Bank and its sub-organisations involved in poverty reduction. Poverty as such has lowered global potential and narrowed economic growth of countries for centuries. The thesis is also focused on the description of poverty and the analysis of its indicators. The main aim of the thesis is to evaluate how and whether the SB affects the development of poverty in selected countries of sub-Saharan Africa. In conclusion, the work analyzes the flows of assistance to selected sub-Saharan African countries and evaluates the effectiveness of the aid provided by WB.

Key words

World bank, poverty, Sub-Saharan Africa, International Development Association, loans, developing countries

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje, které jsem při psaní této práce využil, jsem uvedl v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 7. června 2021

.....
Aleš Kauer

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval mému vedoucímu práce **doc. Ing. Mgr. Jaromíru Harmáčkovi, Ph.D.** za ochotu, odborné rady, vstřícný přístup a trpělivost při vypracovávání této kvalifikační práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Aleš KAUER**
Osobní číslo: **R17618**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Téma práce: **Světová banka a její zaměření na boj s chudobou v zemích subsaharské Afriky**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování

Cílem této bakalářské práce je analyzovat dosavadní činnost a finanční pomoc Světové banky v boji s chudobou v subsaharské Africe. Práce je rozdělena do dvou větších celků. První část je teoretická a zaměřuje se na historii Světové banky, její cíle a organizační strukturu. Dále se věnuje definicím, přístupům a způsobům měření chudoby. Druhá část je praktická a je zaměřena na analýzu finančních nástrojů a konkrétních aktivit Světové banky v boji s chudobou v subsaharské Africe.

Rozsah pracovní zprávy: **10 – 15 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Lindner, T., Strnad, M. 2006. Světová banka a vývoj jejích strategií v boji proti chudobě. Mezinárodní vztahy 2/2006, 120-142. [online]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/216/219>

HARMÁČEK, Jaromír. Teorie, realita a rozvojové souvislosti ekonomického růstu v nejméně rozvinutých zemích (LDCs). Olomouc, 2016. ISBN 978-80-244-5095-7

INMAN, Phillip. World Bank: slower progress on extreme poverty. The Guardian. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2018/sep/19/world-bank-reports-slower-progress-on-extreme-poverty>

MOSLEY, Paul, Jane HARRIGAN a John TOYE. Aid and Power: The World Bank and Policy-based Lending. 2nd. USA: Routledge, 2001. ISBN 0-415-13209-6.
The ECONOMIST. 2018. Why Africa's poor pay high prices. [online]. Dostupné z: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/03/15/why-africas-poor-pay-high-prices>

BAŇOUCH, Hynek a Martin FEDORKO. Mezinárodní organizace. Brno, 2001. ISBN 80-210-2474-7.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, Ph.D.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 10. dubna 2019

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

L.S.

---

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

---

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

Obsah

Abstrakt.....	2
Seznam obrázků.....	9
Seznam tabulek.....	9
Seznam zkratek.....	10
Úvod.....	11
Cíle a metody.....	12
1. Světová banka.....	13
1.1. <i>Organizační struktura SB</i>	15
1.2. <i>Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj</i>	16
1.2.1. <i>Financování IBRD</i>	16
1.3. <i>Mezinárodní asociace pro rozvoj</i>	16
1.3.1. <i>Financování IDA</i>	17
1.3.2. <i>Přehled zemí podpořených z IDA ve fiskálním roce 2020</i>	18
1.4. <i>Kritika Světové banky</i>	19
2. Chudoba.....	21
2.1. <i>Klasifikace chudoby</i>	21
2.1.1. <i>Materiální vs. multidimenzionální přístup</i>	21
2.1.2. <i>Absolutní vs. relativní chudoba</i>	23
Relativní chudoba.....	23
2.1.3. <i>Dočasná vs. trvalá chudoba</i>	24
2.2. <i>Ukazatele chudoby</i>	25
2.2.1. <i>Počet lidí pod hranicí chudoby (Headcount)</i>	25
2.2.2. <i>Mezery chudoby a index mezery chudoby</i>	26
2.2.3. <i>Globální multidimenzionální index chudoby</i>	27
2.3. <i>Vymezení chudoby v regionu subsaharské Afriky</i>	29
2.3.1. <i>Hrubý domácí produkt ve vybraných zemích</i>	30
2.3.2. <i>Extrémní chudoba v subsaharském regionu</i>	31
2.3.3. <i>Regionální agregace chudoby (vybrané ukazatele)</i>	33
2.4. <i>Vybrané země subsaharské Afriky</i>	34
2.4.1. <i>Demokratická republika Kongo</i>	35
2.4.2. <i>Čad</i>	36
2.4.3. <i>Nigérie</i>	37
3. Analýza a důvody toků finanční pomoci ve vybraných zemích ze strany SB.....	38
3.1. <i>Komparace finančních prostředků zaslaných do vybraných zemí ze strany SB</i>	43
3.2. <i>Zhodnocení účinnosti poskytnuté finanční pomoci</i>	46
3.3. <i>Predikce vývoje chudoby v nadcházejících letech</i>	47
Závěr.....	49
Seznam použité literatury a zdrojů.....	51

Seznam grafů

- Graf č. 1 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA do DR Kongo str. 39
- Graf č. 2 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA do Čadu str. 40
- Graf č. 3 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA a IBRD do Nigérie str. 43
- Graf č. 4 – Komparace finančních prostředků od IDA a IBRD (2012–2020) str. 44
- Graf č. 5 – Komparace finančních prostředků od IDA a IBRD v per capita v USD (2012–2020) str. 45
- Graf č. 6 – Predikce extrémní chudoby ve vybraných zemích (2020–2030) str. 48

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1 – Podíl populace žijící v extrémní chudobě (2000) str. 32
- Obrázek č. 2 – Podíl populace žijící v extrémní chudobě (2017) str. 32

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 – Počet členských zemí v daných organizacích Skupiny SB str. 14
- Tabulka č. 2 – Objemy finančních toků IDA ve vybraných zemích (2020) str. 18
- Tabulka č. 3 – Multidimenzionální index chudoby str. 28
- Tabulka č. 4 – Přehled HDP (v USD na osobu) ve vybraných státech subsaharského regionu str. 31
- Tabulka č. 5 – Vybrané ukazatele chudoby v subsaharské Africe za roky 2000 a 2017 str. 34
- Tabulka č. 6 – Populace (v %) žijící v extrémní chudobě (v 2011 PPP) str. 46

Seznam zkratek

EESSE	<i>The Emergency Equity and System Strengthening in Education Project</i>	Projekt nouzové spravedlnosti a systémového posílení vzdělání
HIPC	<i>Heavily Indebted Poor Countries</i>	Silně zadlužené chudé země
IBRD	<i>International Bank for Reconstruction and Development</i>	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
ICSID	<i>International Centre for Settlement of Investment Disputers</i>	Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů
IDA	<i>International Development Association</i>	Mezinárodní asociace pro rozvoj
IFC	<i>International Finance Corporation</i>	Mezinárodní finanční korporace
IMF	<i>International Monetary Fund</i>	Mezinárodní měnový fond
LDC's	<i>Least Developed Countries</i>	Nejméně rozvinuté země
MDRI	<i>Multilateral Debt Relief Initiative</i>	Mnohostranná iniciativa pro odpuštění dluhů
MIGA	<i>Multilateral Investment Guarantee Agency</i>	Multilaterální agentura pro investiční záruky
MPI	<i>Multidimensional Poverty Index</i>	Multidimenzionální index chudoby
NIN	<i>National Identification Number</i>	Národní identifikační číslo/rodné číslo
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPHI	<i>Oxford Poverty and Human Development Initiative</i>	Oxfordská iniciativa pro chudobu a rozvoj
OSN	<i>United Nations</i>	Organizace spojených národů
PDSS	<i>Health System Strengthening for Better Maternal and Child Health Results Project</i>	Projekt pro posílení zdravotnického systému a lepších výsledků v otázce zdraví matek
PROLAC	<i>Lake Chad Region Recovery and Development Project</i>	Projekt obnovy a rozvoje oblasti Čadského jezera
SB (WB)	<i>World Bank</i>	Světová banka
SDG	<i>Sustainable Development Goals</i>	Cíle udržitelného rozvoje
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i>	Rozvojový program OSN
WFP	<i>World Food Programme</i>	Světový potravinový program

Úvod

Světová banka je jedna z největších finančních institucí angažujících se na poli mezinárodního rozvoje. Otázka rozvoje je v dnešní době v mezinárodním měřítku velice důležitým tématem, jelikož velká část populace žije v rozvojových regionech. Jedná se například o Latinskou Ameriku, Blízký východ, Jihovýchodní Asii či subsaharskou Afriku.

A právě subsaharskou Afrikou se bude tato práce zabývat. Práce je rozdělena do tří kapitol, kde první z nich se věnuje Světové bance, druhá problematice a vymezení chudoby a poslední analýze a komparaci finančních prostředků, které byly do současné doby zaslány do vybraných zemí v subsaharské Africe a následnému zhodnocení vlivu této pomoci na míru chudoby, která v těchto zemích přetrvává.

Chudoba je v různých částech světa definována odlišně. Ten, kdo je chudý v některých evropských státech či vyspělých zemích v Asii, může být obyvateli rozvojových států vnímán jako bohatý. Naopak spousta obyvatel rozvojových zemí zase považuje ve své společnosti za bohaté ty, kteří mají přístup k čisté vodě, elektřině, vzdělání či zdravotnictví, což je pro společnost ve vyspělých zemích samozřejmostí.

Světová banka v dnešní době financuje projekty a podniká další iniciativy, které mají za úkol postupně snižovat množství světové populace, která výše zmíněnými deprivacemi trpí. Světová banka funguje již 76 let a od jejího vzniku je ve světě zaznamenáván trend klesající chudoby. Nicméně tuto situaci změnila pandemie nemoci COVID-19, která je aktuálním globálním problémem a obrovskou výzvou pro rozvojové země a světové instituce, které se na boji s chudobou podílejí.

Cíle a metody

Hlavním cílem této práce je zkoumat, jak Světová banka působí a jakým způsobem ovlivňuje chudobu ve vybraných zemích subsaharské Afriky.

První výzkumnou otázkou této práce je: *Jaké impulzy vedly k založení této instituce a jaké je její celkové poslání v otázce mezinárodního rozvoje.* K zodpovězení této otázky slouží první kapitola, ve které je mimo této problematiky popsána také organizační struktura Světové banky. Druhou výzkumnou otázkou, na níž odpovídá druhá kapitola této bakalářské práce, je: *Co termín chudoba znamená a jaké je její hlavní vymezení.* Dále se druhá kapitola zabývá klasifikací chudoby a jejím vymezením v regionu subsaharské Afriky a v závěru jsou pak představeny tři vybrané země, které jsou v následující třetí kapitole podrobeny analýze. Třetí, praktická kapitola, je zaměřena na analýzu a komparaci finančních prostředků, které plynuly ze strany Světové banky do vybraných zemí v subsaharské Africe za vybraná období. Pozornost je věnována především otázce efektivity pomoci, jelikož se v ní pokouším zjistit, zdali se iniciativa Světové banky vyplatila a zdali došlo v analyzovaných zemích k pozorovatelnému zlepšení socioekonomické situace. Dále se zde také zabývám způsobem, jakým se aktuálně Světová banka v regionu subsaharské Afriky interesuje. Závěrečná kapitola se tak snaží zodpovědět poslední výzkumnou otázku, která zní: *Jaká je souvislost mezi poskytnutými finančními prostředky do vybraných zemí a následným vývojem chudoby.*

Součástí předložené práce jsou také grafy a tabulky, které poslouží k lepší orientaci v tématu a poskytnou doplňující užitečné informace.

Hlavní vědeckou metodou, která byla použita při zpracovávání této bakalářské práce, je metoda analyticko–deskriptivní. Práce je z velké části založena na informacích a nejaktuálnějších dostupných datech z internetových stránek Světové banky a ostatních mezinárodních institucí. Dalším zdrojem, který byl při psaní této práce využit je odborná literatura, která byla kvůli značné absenci českých autorů čerpána především ze zahraničí. Překlady této literatury byly zpracovány autorem této bakalářské práce.

1. Světová banka

Světová banka (dále také jen SB, nebo banka) byla založena roku 1944, nesoucí tehdejší název Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj. Založena byla během Brettonwoodské konference Spojených národů, která se uskutečnila ve městě New Hampshire, USA (WB, 2020).

Tato konference byla svolána především díky iniciaci Spojených států amerických (dále také jen USA) s vidinou vytvořit systém pro globální stabilizaci světové ekonomiky, která byla narušena Velkou hospodářskou krizí, probíhající v USA ve třicátých letech dvacátého století, jejímž důsledkem bylo ovlivnění celosvětové ekonomiky. Dalším důležitým podnětem ke vzniku SB byla druhá světová válka (Phillips, 2009).

Formování SB, společně s Mezinárodním měnovým fondem a Mezinárodní obchodní organizací, která byla dříve známá pod názvem Obecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade), reflektovalo vizi anglického ekonoma Johna Maynarda Keynesa. Tyto tři instituce měly vnést jistotu do válkou poškozené světové ekonomiky (Marshall, 2008).

Do funkce prvního prezidenta SB byl v červnu roku 1946 jmenován americkou vládou sedmdesátiletý, v té době již penzionovaný, investiční bankéř Eugen Meyer. Ten se během své profesní kariéry podílel na evropské pomoci při hladomorech a měl rozsáhlé zkušenosti s financemi. O půl roku později však rezignoval po sporu s tehdejším výkonným ředitelem Emiliem Colladou, který naléhal, aby se ujal vedení SB někdo více zkušenější (WBG, 2021).

Během zmíněného šestiměsíčního funkčního prezidentského období vymezil základní problémy, které několik dalších let banku definovaly, a vybudoval tak základní pilíře této organizace. Jako jeden z příkladů můžeme uvést najmutí profesionálního personálu, který byl schopný analyzovat návrhy půjček. Jeho konzervativní přístup pomohl zmírnit tehdejší obavy těch, kteří vnímali Světovou banku na poválečném ekonomickém poli negativně (WB, 2020).

Historicky první půjčkou bylo poskytnutí 250 milionů dolarů na poválečnou obnovu Francie. Zároveň je dodnes tato půjčka jednou z největších, jakou kdy Světová banka poskytla. Ve druhé výroční zprávě z přelomu let 1946–1947 argumentovala SB důvody poskytnutí půjčky následovně: *„Vzhledem k významu Francie v hospodářském postavení Evropy je obzvláště příhodné, aby Francie byla první zemí, v jejíž obnově by banka měla hrát aktivní úlohu. Francie je pro západní Evropu životně důležitá kvůli své velikosti a výrobní kapacitě a problém jejího zotavení nelze odvést od oživení západní Evropy jako celku“* (WBG, 2021).

V počátcích své existence poskytovala SB půjčky, které financovaly především obnovu poválečné západní Evropy, která byla tehdy významně poškozena druhou světovou válkou. Na začátku padesátých let dvacátého století se finanční prostředky plynoucí ze strany SB více orientovaly na oblast vylepšování infrastruktury v rozvojových zemích. Jako příklad lze uvést především orientaci na dopravní sítě, sítě vodních elektráren, vodohospodářských a kanalizačních zařízení, námořních přístavů a letišť (Chossudovsky, 2020).

SB se v průběhu let stala největší celosvětovou finanční organizací, která si klade za cíl podporu ekonomického rozvoje a rozšiřování trhu v zájmu zvýšení životní úrovně především v chudých částech světa. Tato podpora je uskutečňována na jedné straně poskytováním půjček a na straně druhé technickou pomocí a poradenstvím. V rámci zrychlení svého růstu si banka vytvořila několik institucí, které se specializují na různé činnosti. Společně se tyto organizace nazývají Skupina SB (WB, 2020).

V současné době termín Světová banka zahrnuje pouze dvě instituce, které budou podrobněji popsány v dílčích částech této práce. Jedná se o Mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD) a Mezinárodní asociaci pro rozvoj (International Development Association – IDA).

Při popisu institucí, které dále tvoří Skupinu SB uvádí Chossudovsky (2020) tyto tři subjekty: Mezinárodní finanční korporace (IFC), Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID) a Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA).

Tab. 1 – Počet členských zemí v daných organizacích Skupiny SB

Dílčí organizace	Počet členů
ICSID	154
MIGA	182
IFC	185
IDA	173
IBRD	189

Zdroj: The World Bank (2020), zpracováno autorem

1.1. Organizační struktura SB

Nejvyšším správním orgánem Skupiny SB je Rada Guvernérů. Každá členská země si volí jednoho hlavního guvernéra, který si vybírá svého zástupce (výkonného ředitele), jehož hlavní pracovní náplní je zastupování guvernéra dané země v době jeho nepřítomnosti. Většinou tuto funkci zastupují ministři financí nebo guvernéři lokálních centrálních bank členských zemí. Pokud je daná země členem Mezinárodní finanční korporace nebo Mezinárodní asociace pro rozvoj, tak zvolený guvernér slouží tzv. ex officio v Radě Guvernérů v obou daných institucích. Dále také slouží jako zástupci jejich země v Administrativní radě Mezinárodního centra pro řešení investičních sporů, pokud není stanoveno jinak. Do úřadu jsou guvernéři uvedeni na pětileté období, po kterém mohou opětovně kandidovat. Rada se většinou schází jednou ročně a na zasedáních se jedná o přijímání a vylučování členů, zvýšení nebo snížení povoleného základního kapitálu, distribuci čistého příjmu banky, trvalém pozastavení operací banky a také o výběru nových uchazečů na post výkonných ředitelů. Tyto klíčové pravomoci pro chod instituce spadají do kompetence Rady Guvernérů. Vzhledem k tomu, že se guvernéři schází pouze jednou ročně, ostatní pravomoci a spousta dalších specifických oprávnění delegují výkonným ředitelům (IBRD, 2007).

Rada výkonných ředitelů je druhým výkonným orgánem banky. Rozděluje se na čtyři hlavní rady podle asociace, do které spadají (IBRD, IDA, IFC, MIGA). Každá z nich je pak odpovědná za chod dané asociace. Žádný z výkonných ředitelů nemůže jednat sám ve věcech reprezentace banky, pokud k tomu není oprávněn celou radou. Výkonní ředitelé jsou voleni guvernéry. Stejně jako v Radě Guvernérů si výkonní ředitelé volí jednoho zástupce, který je může v době nepřítomnosti zastupovat. V době jejich přítomnosti pak může tento zástupce navštěvovat veškerá zasedání, nemá však hlasovací práva. Ty mu náleží jen v době nepřítomnosti výkonného ředitele. Současná Rada výkonných ředitelů sestává z 25 členů. Jsou mimo jiné pověřeni jmenováním prezidenta Světové banky, který je zároveň předsedou Rady výkonných ředitelů. Prezident SB většinou nemá žádné hlasovací pravomoci. Hlasování se účastní pouze v případě nerozhodného výsledku (WB, 2019).

Od roku 2019 je prezidentem Skupiny SB bývalý ekonom David Malpass (Hsu, 2019), který byl do úřadu prezidenta navržen dnes již bývalým americkým prezidentem Donaldem Trumpem.

1.2. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

Na počátku své existence Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (dále jen IBRD) poskytovala půjčky a finanční asistence zemím, které byly nejvíce postiženy druhou světovou válkou. Úzce spolupracuje se všemi ostatními Skupinami SB jak v privátním, tak v soukromém sektoru rozvojových zemí za účelem snížení chudoby a budováním sdílené prosperity. Patří do ní 189 členských zemí (Peet, 2009).

V dnešní době poskytuje úvěry zemím, které klasifikuje jako země se středním příjmem. Jde především o půjčky na dobu 15 až 20 let, které mají nižší úrokovou míru, než nabízejí ostatní finanční instituce na trhu. Oprávněné čerpat tyto půjčky jsou například země Latinské Ameriky, severní Afriky, Středního východu a region JV Asie.

Od roku 1946, kdy IBRD funguje, poskytla půjčky ve výši něco málo přes 500 miliard USD především pro zmírnění chudoby po celém světě (WB, 2021).

1.2.1. Financování IBRD

Převážná většina finančních prostředků plyne do rozpočtu IBRD zejména z prodeje obligací na světových finančních trzích. Co se týče vlastních zdrojů, tak IBRD každoročně získává výnos z vlastního kapitálu a z malých marží z poskytnutých úvěrů. Z těchto obdržených prostředků se hradí provozní výdaje SB a zbytek peněz proudí do rezerv, anebo se převádějí do Mezinárodní asociace pro rozvoj, do fondu pro nejchudší země (WB, 2021).

1.3. Mezinárodní asociace pro rozvoj

Vzhledem k tomu, že pro tuto práci jsou stěžejní země subsaharské Afriky, bude této organizaci věnována větší pozornost, jelikož právě Mezinárodní asociace pro rozvoj poskytuje půjčky především zemím v subsaharské Africe.

Mezinárodní asociace pro rozvoj (dále jen IDA) je součástí SB, která pomáhá nejchudším zemím světa. Cílem této asociace, do které patří 173 zemí, je snížit chudobu poskytováním půjček a grantů na programy, které podporují ekonomický růst, snižují nerovnosti a zlepšují životní podmínky lidí. IBRD a IDA sdílejí stejné pracovníky a centrály a hodnotí projekty stejně přísnými standardy. IDA je zároveň jednou z největších asociací poskytující zdroje pomoci pro 74 nejchudších zemí světa, které jsou nyní oprávněné k získání půjček a grantů ze strany IDA. Zároveň je tato instituce jedním z předních poskytovatelů dárcovských fondů pro základní sociální služby v těchto zemích (WB, 2020).

Úvěrové podmínky se stanovují s ohledem na riziko finanční tísně a následného možného zadlužení zemí přijímajících finanční pomoc, výši HND na obyvatele a úvěruschopnost půjček IBRD. Příjemci s vysokým rizikem dluhové tísně obdrží 100 % své finanční pomoci ve formě grantů a příjemci se středním rizikem dluhové tísně obdrží ve formě grantů 50 % této pomoci. Ostatní příjemci získávají půjčky od IDA za smíšených podmínek se splatností 30 až 40 let. Finanční prostředky poskytované ze strany IDA jsou žádajícím zemím přidělovány na základě vztahu k úrovni jejich příjmů a dále na základě úspěšnosti řízení vlastních ekonomik a podle schopnosti řídit probíhající projekty IDA. Úvěrové podmínky jsou pro nejméně rozvinuté státy vysoce zvýhodněné. Například neobsahují žádné nebo nízké úroky. Kromě poskytování půjček a grantů je další z významných činností této organizace odpouštění dluhů prostřednictvím dvou iniciativ a to: Iniciativy silně zadlužených chudých zemí (HIPC) a Mnohostranné iniciativy pro odpouštění dluhů (MDRI) (IDA, 2021).

500 milionů. To je přibližné množství obyvatel žijících v nejchudších regionech světa, ve kterých probíhá finanční podpora ze strany IDA. Díky těmto prostředkům, kterými IDA disponuje, je umožněno posílení subvence při vytváření pracovních míst pro nezaměstnané osoby a řádné správy věcí veřejných. IDA také pomáhá vypořádat se s problémy, které jsou spojeny s globální změnou klimatu, nerovností pohlaví, nestabilní situací v nestálých regionech, konflikty a násilí (jako příklad můžeme uvést oblast Sahelu, Čadského jezera a Afrického rohu¹) (IDA, 2021).

1.3.1. Financování IDA

Na rozdíl od IBRD, není IDA financována z prodeje obligací na světových finančních trzích. Zdroj příjmů této asociace plyne z příspěvků jejích členských států, kterých je v dnešní době přes 50 (IDA, 2017). Podle dostupných informací z IDA (2019), patřily v roce 2019 mezi tři největší donory financí do IDA tyto země: Spojené království Velké Británie a Severního Irsku (12,07 %), Japonsko (10 %) a Spojené státy americké (9,31 %) (IDA 2019).

---

¹ Africký roh = Somálsko, Etiopie, Eritrea a Džibutsko

1.3.2. Přehled zemí podpořených z IDA ve fiskálním roce 2020

Ve fiskálním roce² 2020, který skončil 30. června 2020, činily závazky IDA celkem 30,48 miliard USD. Operace, které byly ve výše zmíněném roce financovány, se především zaměřovaly na základní vzdělání, přístup k čisté vodě a na hygienu, ochranu životního prostředí, zlepšení podnikatelského sektoru, infrastruktury a na provedení institucionálních reforem. Hlavním cílem těchto operací je podpora daných zemí (do těch finanční toky plynou především ve formě grantů – 26 %) v hospodářském růstu, tvorbě pracovních míst a zlepšení životních podmínek (IDA, 2021).

V tabulce č. 2 níže můžeme vidět deset zemí, které v roce 2020 přijaly největší finanční pomoc z IDA. Zemí, která přijala ve zmíněném roce největší finanční pomoc, je Nigerijská federativní republika.

Tabulka č. 2 – Objemy finančních toků IDA ve vybraných zemích (2020)

Recipientské země	Objem finanční pomoci (v milionech USD)
Nigérie	2 576
Bangladéš	2 265
DR Kongo	1 642
Pákistán	1 471
Etiopie	1 046
Tanzanie	950
Nepál	949
Keňa	943
Somálsko	903
Myanmar	900

Zdroj: IDA (2020), zpracováno autorem

² Hospodářský rok (fiskální rok) je ekonomický pojem, který označuje účetní období, které začíná prvním dnem jiného měsíce, než je leden (ManagementMania, 2015).

1.4. Kritika Světové banky

SB je na mezinárodním poli uznávanou institucí, ale v rozvojovém diskursu lze na banku najít značné množství negativních názorů. Jedním z hlavních cílů SB je podpora globálního rozvoje pomocí snižování chudoby. Existuje ovšem velké množství kritiků, kteří tento cíl vidí pouze jako záminku. Příkladem může být Karl Thompson (2017), který uvádí, že skutečným cílem SB je využití podmíněných půjček výměnou za neoliberální hospodářské politiky, z nichž mají v konečném důsledku prospěch západní společnosti a finanční instituce. Především se jedná o programy strukturálního přizpůsobení.

Thompson dále také sympatizuje s Johnem Pilgerem (2016, 2), který ve svém díle "Noví vládci světa" tvrdí, že SB (společně s MMF), je tzv. „agentem“ nejbohatších zemí světa, zejména pak Severní a Jižní Ameriky a jejíž hlavní funkcí je poskytování půjček chudým zemím, avšak pouze za předpokladu, že v nich dojde k privatizaci ekonomiky a západním společnostem tím bude umožněn volný přístup k surovinám a trhům. Pilger (2016, 122) mimo jiné argumentuje, že „globální rozvoj“, jak SB nazývá pomoc chudým, je ve skutečnosti pouze důsledek politiky, kdy bohaté státy bohatnou díky zadlužení, využívání levné pracovní síly a placením co nejnižších daní, zatímco státy chudé chudnou, protože jejich pracovní místa a veřejné služby jsou omezovány, aby mohly splatit úroky z dluhu, který mají vůči SB. Jednou z posledních výtek tohoto kritika je pak domněnka, že banka fungovala po celé období studené války jako instituce, která rozdělovala peníze převážně zemím s autoritářskými režimy ve třetím světě, jenž podporovaly Západ.

Michael Thomson (2017) popisuje výše zmíněné programy strukturálního přizpůsobení jako různé makroekonomické a fiskální politiky stvořené podle neoliberálních zásad, které se obvykle točí kolem hospodářské stabilizace, obchodní a finanční liberalizace, deregulace a privatizace, jež jsou nezbytné pro poskytování financí zemím v zoufalé fiskální nebo makroekonomické situaci. Tyto "podmíněnosti" mají za účel zajistit, aby státy byly schopny splácet dluh a také vytvořit hospodářské klima pro růst.

Jason Hickel (2017) uvádí ve svém článku částečnou kritiku SB, kdy jako příklad uvádí globální příjmovou nerovnost, u které je hlavním problémem konvergence (tento termín se používá pro popis tendencí méně vyspělých ekonomik dohánět ekonomiky vyspělé). Hickel se zaměřuje na publikace (2016) Branka Milanoviče (bývalého ekonoma SB), který společně se SB tvrdí, že globální Giniho koeficient má od roku 1988 klesající charakter a že nerovnost mezi zeměmi se od roku 1960 snížila. Podle Hickela je ovšem konvergence, které je ve článku věnována pozornost, opřena o zavádějící prezentaci údajů. Podle něj zatemňuje skutečnost, že

konvergence nastává zejména v důsledku rychlého růstu Číny. Konvergence je dále založena pouze na hodnocení relativní nerovnosti mezi zeměmi, nepočítá s rostoucí absolutní nerovností a ignoruje rozdíly mezi geopolitickými regiony. Hickel představuje alternativní vysvětlení, ve kterém popisuje propast mezi jádrem a periferií světového systému. Z tohoto pohledu se podle něj globální nerovnost od roku 1960 ztrojnásobila.

SB naopak trvá na tom, že její hlavní mise snižování chudoby přispívá ke zlepšování ekonomické a sociální situace v zemích. Horta (2002) tvrdí, že zlepšování lidských práv není možné bez rozvoje, ale i přes tuto skutečnost proudí pomoc ze strany SB do zemí, které neustále porušují lidská práva a které se nijak značně nesnaží bojovat s chudobou, či chránit přírodní zdroje, na které spoléhá většina obyvatel chudých zemí. Financování těchto autoritářských vlád má často za následek následné zhoršování situace v otázce lidských práv.

2. Chudoba

Chudobu lze charakterizovat pomocí několika definic, nicméně tou nejznámější je ta, která byla použita Organizací spojených národů na Světovém summitu pro sociální rozvoj, který se konal ve dnech 6. – 12. března roku 1995 v Kodani a to tato:

„Chudoba má různé projevy, jedná se o nedostatek příjmů a výrobních zdrojů dostatečných k zajištění udržitelného živobytí, dále hlad a podvýživa, špatné zdraví, omezený nebo nedostatečný přístup ke vzdělání a jiným základním službám, zvýšená nemocnost a úmrtnost na nemoci, bezdomovectví a nedostatečné bydlení, nebezpečná prostředí, sociální diskriminace a vyloučení. Vyznačuje se také nedostatečnou účastí na rozhodování a občanském, společenském a kulturním životě“ (United Nations, 1995).

2.1. Klasifikace chudoby

Člověk, který je chudý v rozvinutém státě, může být považován za bohatého ve státě rozvojovém. Specifikovat, kdo je vlastně chudý, je z širšího úhlu pohledu velice náročné. Různé instituce přistupují k hodnocení chudoby odlišnými přístupy, které budou vysvětleny v dílčích částech této podkapitoly. Bude se jednat především o klasifikaci chudoby materiální vs. multidimenzionální a poté další možné přístupy k definici chudoby, a to absolutní vs. relativní a dočasnou vs. trvalou.

2.1.1. Materiální vs. multidimenzionální přístup

Hlavním materiálním přístupem je tzv. příjmová chudoba. Český statistický úřad (2018) ji vymezuje jako podíl osob v domácnostech, které nedosahují na stanovenou hranici příjmů. Tato hranice se u každého typu domácnosti liší (tj. záleží na počtu členů domácnosti).

Druhý, multidimenzionální, přístup se oproti příjmové chudobě vymezuje tím, že se zaměřuje na několik sektorů, ve kterých může člověk každodenně pociťovat určité nedostatky (nebere však v potaz finanční situaci obyvatelstva). Pro lepší popis těchto nedostatků bylo definováno několik deprivací, kterým můžou jednotlivci čelit (OPHI, 2021).

Aby bylo možno lépe pochopit, o které nedostatky se může jednat, uvádím pro vysvětlení sedm definic deprivací základních potřeb podle Davida Gordona (2005).

1) **Potravinová deprivace** – u které je index tělesné hmotnosti (BMI) 16 nebo nižší (těžká podvýživa).

2) **Deprivace přístupu k vodě** – kdy jsou dostupné pouze zdroje povrchových vod (řeky a rybníky) pro pití nebo k využívání vody pro potřebu v domácnostech, kdy nejbližší zdroj vody je více než 15 minut chůze daleko.

3) **Deprivace hygienických zařízení** – lidé nemají přístup na toaletu jakéhokoli druhu v blízkosti obydlí (jako příklad můžeme uvést absenci soukromých nebo společných toalet či latrín).

4) **Zdravotní deprivace** – Gordon sem řadí ženy, které nebyly léčeny pro nedávná závažná onemocnění nebo kterým nebyla poskytnuta předporodní a porodní péče a během těhotenství u nich nebylo realizováno očkování proti tetanu. Dále sem řadí i muže, u kterých stejně jako u žen neproběhla léčba nedávných závažných onemocnění.

5) **Deprivace ubytování** – tento termín se zaměřuje na problematiku bydlení v domácnostech, ve kterých 4 a více lidí sdílí jeden pokoj. Druhým kritériem pro naplnění této deprivace je nepřítomnost podlah v domě, takže je zde většinou pouze podlaha z hlíny.

6) **Deprivace vzdělání** – spadá sem mládež, u které nikdy nedošlo k navštěvování školy, a dále děti, které jsou negramotné.

7) **Deprivace přístupu k informacím** – obyvatelé daného státu/regionu/oblasti nemají žádný přístup k novinám, rádiu nebo televizi či počítačům/telefonům v domácnosti (jsou tudíž odstřiženi od informačních zdrojů).

Aby se mohla určitá část společnosti označit jako multidimenzionálně chudá, musí být naplněny minimálně dva či více nedostatků popsaných výše (Gordon, 2005).

2.1.2. Absolutní vs. relativní chudoba

Absolutní chudoba je charakterizována jako deprivace základních lidských potřeb. Pro osoby žijící v absolutní chudobě je výstižný nedostatek potravin, čisté pitné vody, adekvátního bydlení, přístupu k základnímu vzdělání a v neposlední řadě k základnímu zdravotnictví (Jaramuzchett, 2019). Absolutní chudoba může být také definována jako stav, ve kterém jednotlivci/domácnosti postrádají finanční prostředky pro naplnění jejich základních potřeb, jako je např. výše zmíněný nedostatek potravin, vody či přístup k základnímu vzdělání. K absolutní chudobě se vztahuje pojem extrémní chudoba. Ta je vymezena konceptem, kdy člověk postrádá veškeré nebo část potřeb, které by vedly k uspokojení základních potřeb (Eskelinen, 2011).

Jako příklad absolutního přístupu k chudobě můžeme uvést hranici extrémní chudoby, která byla SB do roku 2015 stanovena jako příjem ve výši 1,25 USD na osobu za den. V roce 2015 hranici banka aktualizovala na 1,90 USD denně (v PPP³ 2011) (WB, 2015). Jedná se o hranici chudoby, pod kterou jsou jedinci považováni za chudé. Během roku 2020 byl počet lidí, kteří nedosahují uvedeného denního příjmu (tedy jejich příjem byl menší než 1,90 USD/den) přibližně 9,8 % světové populace. Od 90. let 20. století má počet lidí nacházejících se pod hranicí extrémní chudoby klesající charakter, nicméně minulý rok došlo v důsledku globální pandemie COVID-19 poprvé k nárůstu lidí nacházejících se pod hranicí absolutní chudoby (Peer, 2020).

Příkladem afrického státu, který patří mezi státy s nejvyšší mírou obyvatelstva nacházejícího se pod hranicí extrémní chudoby (kolem 80 %), je Jižní Súdán. Je to způsobeno především nestabilní situací v oblasti, která tam přetrvává již několik let (Boyce, 2020). Podle UNDP (2021) žije dokonce těchto 80 % obyvatel za méně než 1 USD na osobu na den.

Relativní chudoba

Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) se tento model chudoby týká domácností, které mají o 50 % menší příjem, než je průměrný mediánový příjem v daném státu. Problém tohoto přístupu je ten, že víceméně pouze popisuje, jak se člověku v dané populaci daří vzhledem k celkové populaci, a tudíž nedostatečně vykazuje, jak je ve skutečnosti daný člověk objektivně chudý. Tento model může negativně zkreslovat realitu

---

³ Parity kupní síly (PPP) „jsou indikátory cenových rozdílů v jednotlivých zemích. V nejjednodušší verzi Parity kupní síly (PPP) představují poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích“ (ČSÚ, 2019).

například v situaci, kdy v určité zemi dojde k recesi, tedy k poklesu reálného hrubého domácího produktu. Jinými slovy, dojde k obecnému poklesu příjmu lidí, a tím i ke snížení mediánu příjmů. To způsobí situaci, při které budou chudí lidé najednou vydělávat mnohem méně než předtím, ale v relativním kontextu vzhledem k ostatnímu obyvatelstvu na tom nebudou výrazně hůře (OECD, 2014).

Nezisková organizace Habitat for Humanity (2017) popisuje relativní chudobu jako „relativní deprivaci“, protože lidé spadající do této kategorie nežijí v naprosté (absolutní) chudobě, ale nedosahují stejné životní úrovně jako ostatní obyvatelé země. Může se jednat o rozdíl v přístupu k televizi, internetu, čistému oblečení, zajištění bezpečného domova, nebo dokonce vzdělání. V rámci těchto rozdílů může následně docházet k sociální inkluzi.

2.1.3. Dočasná vs. trvalá chudoba

Dočasná neboli situační chudoba je přechodný typ chudoby. Většinou bývá spojená s nějakou environmentální nebo jinou katastrofou, která se může v dané oblasti vyskytnout buď náhodně, nebo cyklicky (např. tajfuny, zemětřesení, sopečná činnost). Typicky se jedná o jev, při kterém v důsledku určité katastrofy nebo například kvůli závažným zdravotním problémům nastane u obyvatelstva situace, kdy ztratí práci, nebo kdy jsou po určité časovou periodu nezaměstnaní, čímž u nich dojde ke snížení příjmů (Kumar, 2018). Další faktory, které mohou uvrhnout danou osobu do dočasné chudoby jsou například rozvod či smrt člena rodiny, který zajišťoval finance. Jedná se o situace nekontrolovatelné, u kterých většinou dochází k eskalaci, v jejímž výsledku může u dané osoby/domácnosti dojít k úplné ztrátě hmotného majetku. Jako jeden z typů dočasné chudoby můžeme uvést typ cyklický, který závisí na toku kapitálu na úrovni národní a globální ekonomiky (např. během velké evropské recese v letech 2008–2013 došlo k poklesu hrubého domácího produktu v několika evropských zemích a následně bylo do chudoby uvrženo několik desítek milionů obyvatel). Tento typ chudoby lze z výše uvedených forem chudoby považovat za „nejlepší“, kvůli schopnosti obyvatelstva se z tohoto typu chudoby vymanit. Ve velké míře k tomu pomáhá i vměšování globálních a nadnárodních institucí, které jsou zpravidla ochotny poskytnou jak finanční, tak i materiální pomoc v oblastech postižených environmentálními katastrofami (Richmond Vale, 2016).

Trvalá chudoba

Kumar (2018) popisuje trvalou, tj. generační chudobu jako typ chudoby, která je předávána z jedné generace do druhé, tedy se do ní tzv. již narodíte. Je to komplikovaný stav, jelikož jednotlivci tomuto typu chudoby nemohou uniknout z důvodu nemožnosti získat prostředky, které by je z chudoby mohly vymanit. Kumar sympatizuje i s Gordonem (2009), který charakterizuje tento druh chudoby následovně: „*Vyskytuje se v rodinách, kde se alespoň dvě generace narodily do chudoby. Rodiny žijící v tomto typu chudoby nejsou vybaveny nástroji, kterými by se ze své situace dostaly*“.

2.2 Ukazatele chudoby

Předchozí část kapitoly se zabývala tím, jaké druhy chudoby jsou ve světě rozlišovány, co znamenají a jaké jsou mezi nimi rozdíly. Ovšem aby se chudoba dala měřit, a mohla tak proběhnout její klasifikace, je nutné ji hodnotit podle určitých kritérií. Přesně pro tento účel existuje několik ukazatelů chudoby, které mají za úkol chudobu rozlišit. Obecnými přístupy k měření chudoby jsou např. headcount, headcount ratio nebo poverty gap. Nejznámějším ukazatelem pro měření multidimenzionálního přístupu chudoby, který hodnotí míru chudoby v jednotlivých státech je pak Globální multidimenzionální index chudoby.

2.2.1. Počet lidí pod hranicí chudoby (Headcount)

Prvním ukazatelem je počet lidí nacházejících se pod hranicí chudoby. SB (2021) pro tento výpočet používá Headcount index. Tento index je velice rozšířený, protože je poměrně jednoduché na základě výzkumů stanovit, jak velké množství se pod hranicí chudoby nachází. Robert Kelly (2020) používá pro výpočet hranice chudoby vlastní způsob, při kterém stanovuje tzv. prahovou hodnotu chudoby, která je odvozena od hodnoty zboží potřebného pro zajištění základních potřeb dospělého člověka určitého státu a následně je převedena na světovou měnu – v tomto případě na americké dolary.

Headcount ratio (dále jen HR) je Skupinou SB (2021) popsáno jako podíl obyvatelstva, které se nachází pod hranicí chudoby. Měří se na základě národní hranice chudoby. V jednotlivých zemích tak lze např. zjistit, ve kterých regionech či oblastech dochází k trendu chudnutí obyvatelstva. Mezinárodní organizace práce (2015) ovšem uvádí, že hlavním problémem tohoto ukazatele je především neschopnost indikovat, jak moc chudí lidé skutečně jsou. Naopak jeho výhodou je, že v případě HR lze mezi sebou státy srovnávat.

Jako doplňující k HR je tzv. poverty gap ratio (dále jen PGR), neboli hloubka chudoby. Ta je SB (2013) charakterizována jako průměrný výpadek celkové populace z hranice chudoby, vyjádřený procentem hranice chudoby. Ukazatel měří určitý „deficit chudoby“ celého obyvatelstva, kde je jako deficit bráno množství zdrojů, které by bylo zapotřebí, aby se všichni chudí lidé dostali přes hranici chudoby za pomoci dokonale cílených finančních převodů. Díky měření množství zdrojů na obyvatele, které jsou potřebné k odstranění chudoby, a dále také díky určení hloubky chudoby v populačních skupinách to z PGR činí velmi užitečný ukazatel pro tvůrce rozvojových politik a dárce, kteří poskytují finanční prostředky.

Prakticky lze tedy konstatovat, že čím větší hloubka chudoby, tím chudší v průměru lidé pod hranicí chudoby jsou, a tím více zdrojů je zapotřebí k tomu, aby se z ní všichni tito lidé vymanili.

2.2.2. Mezery chudoby a index mezery chudoby

Abychom si mohli vysvětlit index mezery chudoby (dále jen PGI), musíme nejdřív pochopit, co termín mezera chudoby (poverty gap) vlastně znamená. OECD (2021) uvádí následující charakteristiku: Mezera v chudobě je rozdíl mezi středním, resp. mediánovým příjmem chudých a stanovenou hranicí chudoby. Ta je definována jako polovina mediánu z příjmů všech domácností v zemi.

Index mezery chudoby (dále jen PGI) je tedy jednoduše řečeno průměrný výpadek příjmu nebo spotřeby z mezinárodní hranice chudoby. Mezinárodní organizace práce (ILO) popisuje PGI takto: „*PGI měří množství jednotlivců, kteří spadají pod hranici chudoby (tj. do mezery v chudobě).*“ Popisuje, jaký je tedy víceméně rozsah a hloubka chudoby lidí, každopádně ale neodráží změny v nerovnosti mezi chudými (ILO, 2005). Syrovátka (2018) určuje koncept rozsahu a hloubky chudoby jako komplementární a proto tvrdí, že pro celkový pohled na chudobu je vhodné využít řešení v podobě zahrnutí obou aspektů do jednoho ukazatele. Tím je právě zmíněný PGI.

Pro srovnání míry chudoby mezi chudými existuje tzv. *squared poverty gap index* (SPGI). Vypočítá se umocněním individuálních mezer chudoby na druhou, tj. jako vážený součet rozdílů v chudobě (v poměru k hranici chudoby), kde váhou jsou samotné rozdíly v chudobě. Umocněním PGI tak dojde k přiřazení větší váhy lidem, kteří spadají hluboko pod hranici chudoby (ILO, 2005).

2.2.3. Globální multidimenzionální index chudoby

Globální multidimenzionální index chudoby (dále jen MPI) představila Oxfordská iniciativa pro chudobu a rozvoj (dále OPHI) ve spolupráci s Rozvojovým programem OSN (dále UNDP) poprvé v roce 2010. Od té doby bývá každoročně publikován na webových stránkách těchto institucí. MPI nahradil do té doby užívaný index lidské chudoby. Jedná se o mezinárodní měřítko, které vyměřuje chudobu v několika sektorech. Doplňuje tradiční peněžní měření chudoby v tom smyslu, že zahrnuje akutní deprivace i v sektoru zdraví, školství a životní úrovni obyvatelstva dané země, pokud těmto deprivacím čelí současně a lze tak doplňkově změřit chudobu (procentuální mírou podle daných deprivací). MPI hodnotí chudobu individuálně ve více než 100 rozvojových zemích. Je v něm zahrnuto deset indikátorů jako je např. dětská úmrtnost a školní docházka (k podrobnému popisu MPI byla zpracována tabulka č. 3). Pokud jsou podle získaných dat osoby deprivovány ve třech anebo ve vícero (z deseti možných) indikátorech, jsou v globálním měřítku kategorizováni jako multidimenzionálně chudí (OPHI, 2020).

Globální MPI ukazuje, kdo je chudý a do jaké míry chudý je. Díky tomuto indexu lze získat komplexní představu o počtu lidí žijících v chudobě. Na základě z něj získaných dat můžeme porovnávat chudobu na úrovni zemí, světových regionů, v rámci etnických skupin, městských či venkovských oblastí, věkových skupin a taktéž i dle dalších klíčových charakteristik domácností a komunit. Tento index je velice efektivní při identifikaci nejzranitelnějších lidí. Dokáže účinně odhalit hloubku chudoby v rámci zemí a v průběhu času, díky čemuž se tvůrci politik pro zmírnění chudoby mohou efektivně zaměřit na původ chudoby a navrhnout tak účinné iniciativy k jejímu snížení (OPHI, 2020). Nabývá hodnot od 0 do 1, kde hodnota 0 vypovídá o nulové chudobě (Alkire, Santos, 2011). Pro představu uvádím několik hodnot globálního MPI ve vybraných zemích za rok 2018. Podle provedeného průzkumu organizací UNDP (2019) mají následující země tyto hodnoty MPI: Benin 0,368, DR Kongo 0,331, Nigérie 0,254, Zambie, 0,232. Nejhoršího výsledku s průměrným MPI 0,299 dosahuje ze všech rozvojových oblastí region subsaharské Afriky.

Tabulka č. 3 – Multidimenzionální index chudoby

Dimenze chudoby	Indikátor	Bráno jako deprivace, pokud člověk žije v domácnosti <u>kde</u> :	Váha
Zdraví	Výživa	lidé mladší 70 let nebo děti (pro které jsou dostupné informace o jejich výživě) trpí podvýživou	1/6
	Dětská úmrtnost	dítě ve věku do 18 let, které zemřelo v posledních pěti letech před průzkumem	1/6
Vzdělání	Počet let ve škole	žádný ze členů nedokončil šest let školní docházky	1/6
	Školní docházka	se žádný školák neúčastní výuky do věku, ve kterém by dokončil osmou třídu	1/6
Životní standardy	Palivo na vaření	se využívá jako zdroj pro vaření trus, dřevo a uhlí	1/18
	Sanitace	sociální zařízení nesplňuje kritéria (podle pokynů SDG) nebo je vyhovující, nicméně je sdílené s jinými domácnostmi	1/18
	Pitná voda	není přístup k pitné vodě anebo kde je zdroj vody vzdálen v perimetru 30 minut (pro cestu tam i zpět)	1/18
	Elektřina	není zavedena elektřina	1/18
	Ubytování	alespoň jeden ze tří stavebních materiálů pro střechu, zdi a podlahy je neadekvátní: výroba z přírodních nebo základních materiálů	1/18
	Majetek	není více než jedno z těchto aktiv: rádio, televize, telefon, počítač, kolo, motorka, lednice a kde domácnost nevlastní auto	1/18

Zdroj: UNDP 2020, přeloženo a zpracováno autorem

2.3. Vymezení chudoby v regionu subsaharské Afriky

Chudoba v africkém regionu má dlouhodobé historické kořeny. Již za dob Kolumbovské výměny byla Afrika znevýhodňována ze strany tehdejších velmocí (př. Velká Británie, Portugalsko, Nizozemí etc.) nuceným odvozem otroků, drancováním přírodních zdrojů či anektováním afrického území ve vlastní prospěch (historicky například vláda teroru a tyranie Leopolda II. Belgického v tehdejším Svobodném státě Kongo⁴). Všechny tyto zmíněné faktory zanechaly během kolonizace Afriku znevýhodněnou a určitým způsobem došlo vlivem těchto faktorů ke zformování dnešní podoby Afriky.

Kromě výše zmíněných problémů jsou hlavními destabilizujícími prvky oblasti etnické a náboženské konflikty. Ve velkém počtu zemí dochází dodnes k ozbrojeným nepokojům, které mají negativní dopady obzvláště na obyvatelstvo. Mezi významné etnické spory můžeme jmenovat např. konflikt v Dárfúru (Súdán) a genocidu ve Rwandě. V obou těchto případech bylo násilné vysídlování a vyvražďování etnických menšin podporováno i ze stran vlád zmíněných států.

Dalším z problémů tohoto regionu je působení tamních teroristických skupin a hnutí. Mezi ty hlavní patří Boko Haram, působící zejména v Nigérii, dále Al-Káida (celosvětově proslulá útokem 11. září 2001 na Světové obchodní centrum v New Yorku), aš-Šabáb (operující hlavně v nestabilním Somálsku), Ansar Dine v Malí a Boží armáda odporu na území Demokratické republiky Kongo a Konžské republiky (Rosenzweig, 2013). Jedním z významných problémů, které jsou v poslední době diskutovány, jsou také geografické příčiny chudoby v Africe. Jedná se o nedostatek vody, a především o aridní podnebí, které je pro mnoho afrických zemí značnou výzvou. Nelze také nezmínit problém korupce, která je typická pro téměř celý africký region.

Tyto zmíněné problémy mají často zásadní dopady na ekonomickou situaci, která se v jednotlivých afrických zemích výrazně liší. I když by teoreticky díky velkému nerostnému bohatství (vyskytujícímu se na téměř celém africkém kontinentu) měly mít zdejší státy do jisté míry komparativní výhodu, částečně i vlivem výše zmíněných problémů tomu tak zcela není.

Související může být také tzv. prokletí nerostných zdrojů, resp. tzv. holandská nemoc. Pettinger (2017) popisuje holandskou nemoc jako ekonomické problémy spojené s rychlým nárůstem produkce surovin (např. ropa a plyn), které způsobují pokles produkce v ostatních

---

⁴ Dnešní Demokratická republika Kongo

hospodářských odvětvích. Když jsou potom následně suroviny značně vyčerpány, ekonomika na tom může být hůř než dříve.

Toman (2014) tvrdí, že především rozvojové země, které jsou bohaté na přírodní zdroje, jsou následně více náchylné ke snižování životní úrovně. Uvádí, že v rozvojových zemích bohatých na přírodní bohatství lze pozorovat horší prosperitu ekonomiky než v zemích na přírodní zdroje chudých.

2.3.1. Hrubý domácí produkt ve vybraných zemích

Pro srovnání ekonomické úrovně je pro region subsaharské Afriky zpracována tabulka č. 4, ve které lze vidět porovnání hrubého domácího produktu (dále jen HDP) na osobu ve vybraných zemích subsaharského regionu. HDP je jeden z ukazatelů ekonomické síly státu. V přepočtu na obyvatele pak vyjadřuje ekonomickou úroveň zemí. Český statistický úřad (2015) definuje HDP jako: „peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.“ Jak si lze povšimnout v tabulce č. 4, ve všech uvedených zemích je za posledních 30 let vidět určitý pokrok v růstu tohoto ukazatele.

Přestože v regionu subsaharské Afriky dochází k ekonomickému růstu, je třeba vzít v potaz růst populace. Ten je v tomto regionu velkým problémem. Podle průzkumu Skupiny SB se procento chudých v subsaharské Africe postupně pomalu snižuje, nicméně tento pokles není dostatečně rychlý na to, aby čelil expanzi obyvatelstva (WBG, 2018). Do jisté míry se tedy lze zamyslet nad tím, zdali ekonomický růst v těchto zemích pouze nekoreluje s růstem demografickým.

Tabulka č. 4 – Přehled HDP (v USD na osobu) ve vybraných státech subsaharského regionu⁵

Stát	1998	2008	2018
Benin	2358,28	2738,19	3160,78
Čad	980,24	1564,79	1576,32
DR Kongo	885,79	839,82	1085,89
Ghana	2654,98	3469,52	5194,44
Mali	1628,01	2012,28	2283,71
Nigérie	2962,89	4458,62	5155,07
Rwanda	874,19	1393,03	2088,75
Tanzanie	1349,21	1899,48	2589,98
Zambie	1933,00	2747,44	3521,52

Data z: World Bank Group (2021), zpracováno autorem

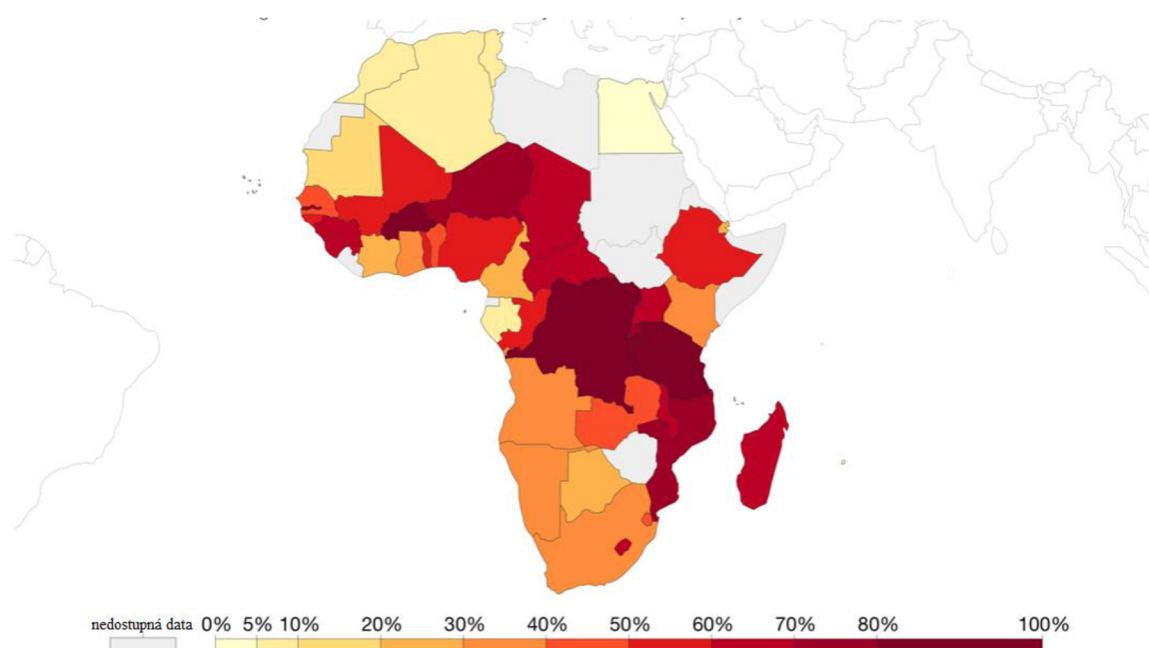
2.3.2. Extrémní chudoba v subsaharském regionu

Jak již bylo zmíněno, extrémní chudoba je definovaná hranicí chudoby odpovídající příjmu 1,90 USD na osobu den. Po celém světě můžeme za posledních několik let vidět pozitivní trend v poklesu takto definované chudoby. Níže, při komparaci obrázku č. 1 a 2, lze pozorovat, že od počátku tohoto tisíciletí je chudoba na ústupu. Jaká je však skutečnost? Brian Keeley (2015) za OECD provedl v roce 2015 průzkum v rozvojových zemích a zjistil, že pro většinu těchto zemí platí model, ve kterém chudoba klesá. Podle Keeleyho se ovšem jedná pouze o chudobu absolutní a nikoliv relativní. Mezi hlavní problémy bránící poklesu relativní chudoby řadí nárůst nerovnosti mezi bohatými a chudými, který se neustále prohlubuje.

Dále při porovnání získaných dat z obrázku č. 1 a 2, můžeme pozorovat určitý rozdíl v podílu obyvatel, kteří žijí v extrémní chudobě. Téměř neměnná situace za období 2000–2017 nastala v zemích jako jsou Demokratická republika Kongo, Mosambik, Madagaskarská republika. K mírně pozitivnímu zlepšení došlo v Botswaně, Namibii či Etiopii a ke značnému snížení extrémní chudoby došlo v Čadu nebo ve státě Guinea. V poslední době můžeme zaznamenávat trend klesajícího podílu chudých, ale naopak zvyšování počtu obyvatel nacházejících se v chudobě. Tento trend je způsoben především vlivem rychle probíhajícího populačního růstu (viz. podkapitola 2.3.3.).

⁵ jedná se o stálé ceny v PPP 2017

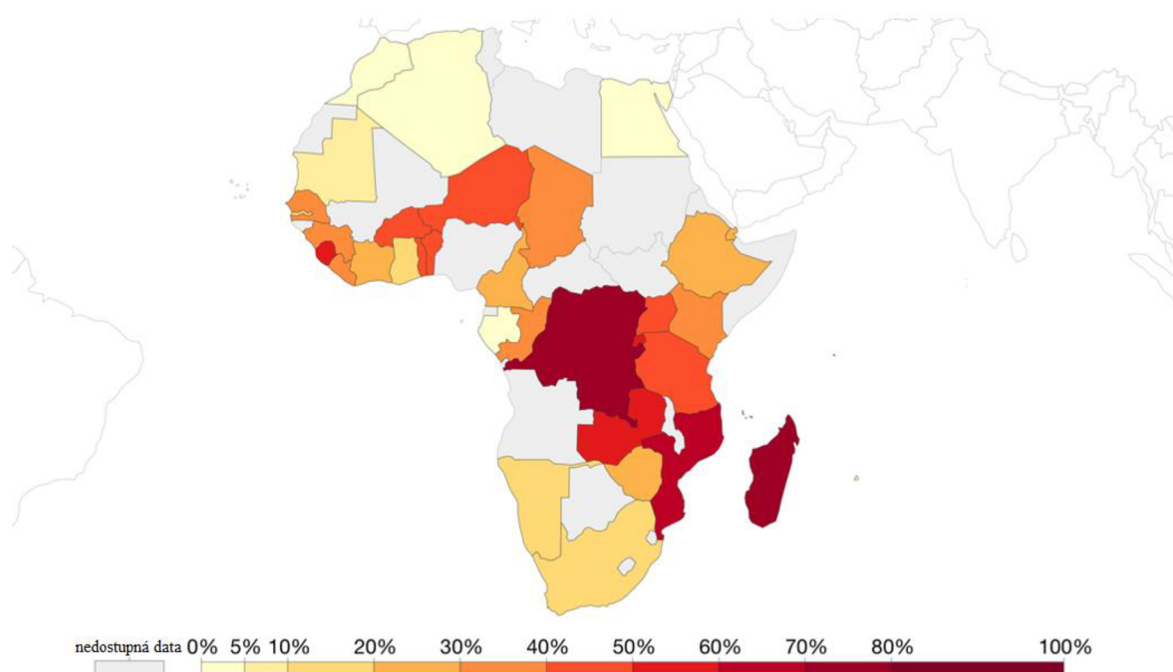
Obrázek č. 1 – Podíl populace žijící v extrémní chudobě (2000)

Podíl jednotlivců žijících pod mezinárodní hranicí chudoby (1,90 USD na den)

Zdroj: Our World in Data (2017), přeloženo autorem

Obrázek č. 2 – Podíl populace žijící v extrémní chudobě (2017)

Podíl jednotlivců žijících pod mezinárodní hranicí chudoby (1,90 USD na den)

Zdroj: Our World in Data (2017), přeloženo autorem

Co se týče současné situace v subsaharské Africe, tak jak již bylo výše zmíněno, na africké země aktuálně dopadají důsledky globální pandemie nemoci COVID-19, která je nyní celosvětovým problémem, který má mimo jiné za následek destrukci ekonomik států. Paci (2021) popisuje, že zatím v regionu subsaharské Afriky nedochází k rozsáhlému šíření infekce, nicméně i přesto lze zaznamenávat negativní dopady na ekonomiku v regionu. Jako hlavní důvody uvádí pokles globální poptávky a lokální opatření, která mají zabránit šíření nemoci. Pro africké, už tak náchylné země, je podle něj potřeba učinit určitá mitigační opatření, která by zabránila případnému ekonomickému zhoršení v regionu (růstu extrémní chudoby). SB se snaží o monitorování aktuální situace, ve které se obyvatelé rozvojových regionů během pandemie nacházejí, ale vzhledem k restrikcím a nemožnosti provádět průzkumy osobně je nucena je provádět vzdáleně (za použití internetových dotazníků). V letošním roce byly průzkumy provedeny v domácnostech a firmách ve více než 100 zemích světa. Z toho jich bylo 41 v subsaharské Africe. Předčasné výsledky byly zveřejněny pro Burkinu Faso, Etiopii, Keňu, Malawi, Mali, Nigérii, Ugandu a Zambii. Byla zjištěna expanze velkého množství dezinformací o prevenci této nemoci. Jako příklad lze uvést situaci, kdy se 44 % respondentů v Ugandě mylně domnívá, že koronavirus v teplém počasí nepřežije a 26 % věří v hoax, který zmiňuje pozitivní korelaci mezi konzumací alkoholu a vytvářením imunity proti nemoci. Mezi ostatní problémy spojené s tímto virovým onemocněním Paci dále řadí pokles zaměstnanosti, potravinové bezpečnosti a lidského kapitálu.

2.3.3. Regionální agregace chudoby (vybrané ukazatele)

Na základě dat získaných z webových stránek SB jsem provedl komparaci vybraných ukazatelů, které byly popsány výše. Pro celkové porovnání byly vybrány roky 2000 a 2017. Data jsou porovnávána v 2011 PPP a je pro ně použita hranice příjmu 1,9 USD/den.

Tabulka č. 5 – Vybrané ukazatele chudoby v subsaharské Africe za roky 2000 a 2017

Rok	Headcount ratio (%)	Průměrná mezera chudoby (%)	SPG	Populace pod hranicí chudoby (v milionech)
2000	58,94	27,33	16,20	392,12
2017	41,03	15,54	8,02	430,83

Data z: PovcalNet (2021), zpracováno autorem

Jak si lze povšimnout v tabulce č. 5, v průběhu let 2000 až 2017 došlo k patrnému zlepšení několika ukazatelů chudoby. Headcount ratio nám ukazuje, že za porovnávané období došlo ke snížení podílu populace nacházejícího se pod hranicí chudoby. V roce 2000 procentuální podíl populace pod hranicí chudoby činil 58,94 %. O 17 let později se tento podíl snížil o něco více než o 17 %. Došlo i ke snížení průměrné mezery hranice chudoby z 27,33 % v roce 2000 na 15,54 % v roce 2017. To je zlepšení o téměř 12 %. Dále je možné si povšimnout, že i přes procentuální zlepšení narostl absolutní počet lidí, kteří se pod hranicí chudoby nacházejí. V roce 2000 činil počet obyvatel subsaharské Afriky nacházejících se pod hranicí chudoby 392,12 milionu. O 17 let později byl tento počet zvýšen na 430,83 mil. obyvatel. To je více než 38 milionů obyvatel.

2.4. Vybrané země subsaharské Afriky

Pro praktickou část této práce bylo třeba vybrat několik zemí, u kterých proběhne komparace dat. První zemí pro analýzu, o kterou se pokusím v následující kapitole byla zvolena Demokratická republika Kongo. Důvodem pro výběr této země je především komparace obrázků č. 1 a 2, na nichž lze pozorovat, že v této zemi za období 2000–2017 téměř nedošlo ke změně, co se podílu lidí žijících v extrémní chudobě týče.

Další vybranou zemí, které bude věnována pozornost, je Čad. V této zemi lze podle stejné komparace naopak pozorovat mírné zlepšení situace. Podle tabulky č. 4 došlo v Čadu k výraznějšímu růstu HDP (na rozdíl od Demokratické republiky Kongo).

Třetí a zároveň poslední zvolenou zemí pro komparaci je Nigérie. Impuls, který mě vedl k vybrání této země, je především ten fakt, že Nigérie, coby nejlidnatější země Afriky (která je zároveň předním ropným producentem a exportérem této suroviny v oblasti), je stále závislá na zahraniční finanční pomoci. V tabulce č. 2 lze vidět, že do Nigérie byl v roce 2020 zaslán

největší objem finanční pomoci ze strany IDA. Jaké k tomu vedly důvody a kolik peněžních prostředků bylo do těchto zemí zasláno? K zodpovězení těchto otázek a samotné analýze finanční pomoci dojde rovněž ve třetí části této práce. Následující podkapitoly se zaměřují na obecnou deskripci komparovaných zemí a také na vymezení aktuálních problémů, kterým tyto země čelí.

2.4.1 Demokratická republika Kongo

Demokratická republika Kongo (dále jen DRK) je stát v centrální Africe, jehož sousedy jsou Burundi, Jižní Súdán, Konžská republika, Rwanda, Středoafriická republika, Tanzanie, Uganda a Zambie. Na západě země se nachází krátké pobřeží s přístupem k Atlantskému oceánu. Hlavním městem je Kinshasa. Rozloha země činí (k roku 2015) 2 344 858 km² (včetně zámořských departmentů). Zaujímá tak druhé místo (podle rozlohy) v Africe (Kartografie Praha, 2019). Podle dat SB (2018) je zde až 72 % obyvatel, kteří žijí pod hranicí extrémní chudoby (1,90 USD/den). Důvodem je především nestabilní politická situace, se kterou se země dlouhodobě potýká. Země se zejména zotavuje z řady ozbrojených konfliktů, které v zemi vypukly v 90. letech 20. století. Jako příklad lze uvést nástup Laurenta Desiré Kabily k moci v roce 1997, když obsadil Kinshasu a prohlásil se prezidentem. (Gondola, 2002). Následně v zemi vypukla první konžská válka, na kterou v roce 1998 navázala válka druhá trvající do roku 2003, během které došlo k zavraždění Laurenta Kabily. Moci se následně chopil jeho syn, Joseph Kabila (Zapata, 2011).

Humanitární organizace Člověk v tísni uvádí: „*Podle OSN je dlouhodobá humanitární krize DRK jednou ze čtyř největších humanitárních krizí na světě. Rozvoj země brzdí politická nestabilita a špatný stav bezpečnosti*“. Navzdory přírodnímu bohatství (množství surovin, které se zde nacházejí, jsou jedny z největších na světě) patří DRK mezi země s nejvyšším počtem lidí, kteří se nacházejí pod hranicí chudoby (ČvT, 2021). Hospodářský růst země po dosažení 5,8 % HDP v roce 2018 zpomalil v roce 2019 na 4,4 % v důsledku snížení cen komodit (zejména kobaltu a mědi). Podíl těchto dvou nerostných surovin na exportu DRK je přes 80 %. V současnosti se očekává hospodářská recese (pokles reálného HDP) kvůli pandemii koronaviru. Tyto předpoklady vyplývají ze slabšího vývozu způsobeného celosvětovým hospodářským poklesem. Co se týče sociální situace v zemi, obyvatelé se v poslední době snaží vypořádat vedle pandemie koronaviru také s epidemií eboly, která se vyskytuje v provinciích Severní Kivu, Jižní Kivu a Ituri. V rozmezí let 2018–2020 v daných provinciích bylo oficiálně potvrzeno 3453 případů a s nimi spojených 2 200 úmrtí. Přístup k pitné vodě má podle SB

pouze 43 % domácností (69 % v městských oblastech, 23 % ve venkovských oblastech) a pouze 20 % má přístup k hygienickým zařízením. Porodnost je v zemi s průměrem 6,1 dítěte na ženu čtenější, než je subsaharský průměr (4,8) (WBG, 2020).

2.4.2. Čad

Čadská republika je vnitrozemský stát sousedící s Libyí, Súdánem, Středoafričskou republikou, Kamerunem, Nigérií a státem Niger. Počasí a s ním spojené klima lze v zemi rozdělit do tří oblastí. Na severu se nachází aridní zóna s typickým biotem pouští, uprostřed země pás Sahelu se suchým klimatem a na jihu země lze nalézt vlhkou tropickou zónu. Právě podnebí je jedním z předních problémů Čadu. Nepravidelnost srážek a s tím spojený nedostatek vláhy má značný dopad na produkci obilovin a chov hospodářských zvířat. Jedním z nejvýznamnějších vodních rezervoárů země je Čadské jezero, které je situováno na západě a od něhož je odvozen název země (Azevedo, 2018).

Při zaměření se na socioekonomickou situaci můžeme na základě Světového potravinového programu (World Food Programme, dále jen WFP) konstatovat, že Čad patří k zemím, ve kterých se nachází nejvíce lidí na světě trpících hladem. Podle provedených výzkumů je až 66,2 % z celkových 15,5 milionů obyvatel chudých (deprivováni jsou ve více aspektech, nejen v nedostatku potravin). V indexu lidského rozvoje (2019) se země umístila na 187. místě (ze 189 zemí). Konflikty v zemi i v sousedních státech, klimatická krize, zhoršování životního prostředí a rychle postupující desertifikace jsou faktory, které se podílejí na zhoršování situace hladu a přetrvávající chudoby. Značná část obyvatel je závislá na příjmu ze zemědělství, což je velmi problematické, jelikož podnebí (se kterým jsou zde spojená četná období sucha) negativně ovlivňuje zemědělskou produkci. Dalším z vymezených problémů (podle SB) je, že až 40 % dětí mladších pěti let trpí zakrnělostí, která je vyvolána chronickou podvýživou. Vysoká úmrtnost matek je zapříčiněna insuficientním (nedostatečným) přístupem ke zdravotnickým službám. Přístup k základnímu vzdělání je také velice omezený. Celková situace v Čadu navíc nepřispívá ani přítomnost statisíců uprchlíků, kteří do země přišli kvůli konfliktům v sousedních státech. Tato situace má za následek podnícení nárůstu tlaku na již limitované zdroje Čadu (WFP, 2021).

2.4.3. Nigérie

Při pobřeží Guinejského zálivu leží s 209 miliony obyvatel⁶ (2021) nejlidnatější země afrického kontinentu – Nigerijská federativní republika. Hlavním městem je metropole Abuja. Nigérie je zemí s ekvatoriálním, vlhkým a zároveň na severu i aridním podnebím, které se zde dělí na období dešťů, které u pobřeží trvá většinou od března do listopadu a na období sucha. Nejvýznamnější řekou je Niger. Ekonomika země je jednou z největších v subsaharském regionu (především díky exportu ropy, v němž je v Africe na prvním místě), ale i přesto je to země stále závislá na zahraniční finanční pomoci (Greene, 2020). Důvodem je zejména velká nerovnost rozložení bohatství v zemi. Dalším z problémů je působení teroristické skupiny Boko Haram na severovýchodě země a korupce (Human Rights Watch, 2019). I přes ropné bohatství země je zemědělství pro většinu obyvatel hlavním zdrojem obživy. Sektor zemědělství je v Nigérii nicméně málo efektivní, a tak je velká skupina obyvatel stále závislá na importu potravin do země. Důvodem nízké produkce zemědělských komodit jsou především faktory jako nekvalitní sadební materiál, nedostatečná aplikace hnojiv, obhospodařování půdy drobnými vlastníky a závislost na srážkách (FAO, 2021).

Od roku 2011 je nigerijská bezpečnostní situace ovlivňována válkou proti zmíněné teroristické skupině Boko Haram v severních oblastech. Významnou destabilizující situací je i trvající krize v deltě Nigeru, jenž je bohatá na ropu a v jejíž oblasti několik nestátních ozbrojených skupin útočí na ropné společnosti a státní ropovody. Co se týče aktuální ekonomické situace, tak Nigérie nyní bojuje s poklesem cen ropy, který je způsobený pandemií koronaviru. Předpokládá se nárůst lidí, kteří upadnou (v souvislosti s touto krizí) do chudoby. V roce 2020 dle SB žilo zhruba 40 % Nigerijců (přibližně něco málo přes 80 milionů lidí) pod hranicí chudoby. V socioekonomické rovině lze pozorovat v posledních letech určitý pokrok. Nicméně rozvoj lidského kapitálu je zde stále slabý v důsledku nedostatečných investic. V indexu lidského kapitál pro rok 2018 se řadí Nigérie na 152. místo ze 157 zemí. Hlavní výzvy, kterým země v současné době čelí jsou: potřeba snížení závislosti na ropě, diverzifikace hospodářství, řešení nedostatečné infrastruktury a v neposlední řadě budování silných a účinných institucí. Tyto existující výzvy nyní ponechávají nigerijské hospodářství obzvláště zranitelné. Hlavními důvody vysoké úrovně chudoby v zemi jsou podle SB (2020) nedostatek pracovních příležitostí, regionální nerovnosti a sociální a politické nepokoje.

---

⁶ Aktuální počet obyvatel dostupný z: <https://www.worldometers.info/world-population/nigeria-population/>

3. Analýza a důvody toků finanční pomoci ve vybraných zemích ze strany SB

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu a komparaci finančních toků a také na zhodnocení souvislostí mezi poskytnutou pomocí SB a vývojem chudoby ve vybraných zemích.

V první kapitole této práce je vymezeno, že ze strany SB lze čerpat finanční prostředky vícero způsoby (granty, půjčky). IDA a IBRD rozlišují země podle ekonomické síly a dle toho se také zaměřují na finanční pomoc v daných regionech. IDA se zaměřuje na nejchudší země světa a IBRD na země se středním příjmem.

Nigérii byly poskytnuty půjčky jak z IDA, tak i z IBRD. Nigérie na rozdíl od ostatních analyzovaných zemí částečně dosahuje na příspěvky z IBRD, jelikož je to země poměrně bohatá a splňuje tak podmínky pro finanční pomoc stanovené touto institucí. V několika následujících grafech je zkoumána finanční pomoc, kterou země za vybrané období obdržely. Jedná se o granty a půjčky, které bývají poskytovány především na realizaci projektů. Data byla získána z oficiálních webových stránek SB a je porovnáváno především období let 2012–2020.

První zemí, které je při analýze a popisu důvodů finanční pomoci věnována pozornost, je Demokratická republika Kongo. DRK je oprávněna získávat příspěvky pouze z IDA. Jak lze vidět v grafu č. 1, za posledních devět let mají finanční prostředky zaslané do země fluktuující charakter. Největší objem finanční pomoci získala země v minulém roce (tj. v roce 2020).

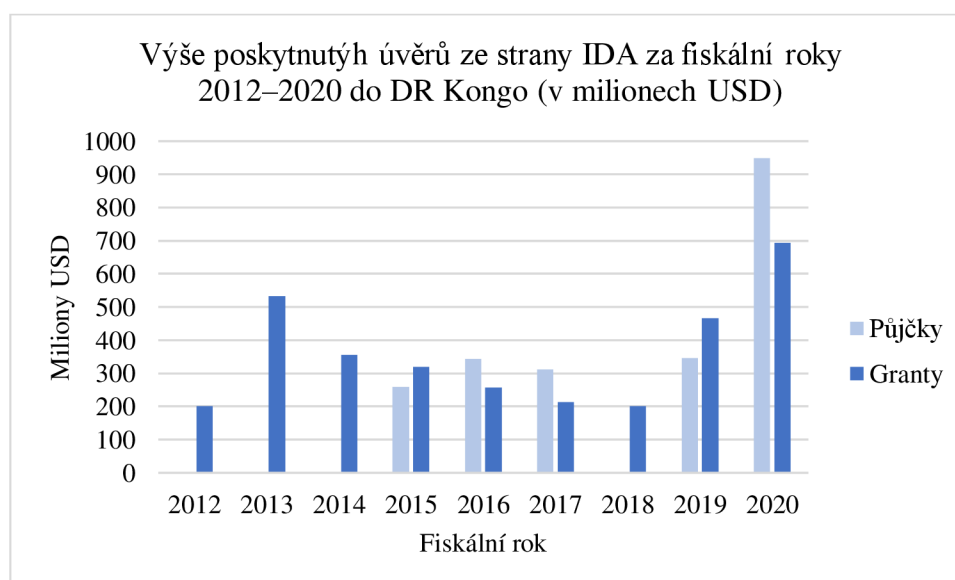
Rada výkonných ředitelů SB schválila miliardu dolarů od IDA, aby došlo ke zlepšení životních podmínek v DRK. Částka 800 milionů USD byla poskytnuta na projekt nouzové spravedlnosti a systémového posílení vzdělání (EESSE) a 200 milionů USD na dodatečné financování projektu pro posílení zdravotnického systému a lepších výsledků v otázce zdraví matek (PDSS). „*Podporou bezplatného základního vzdělávání a zlepšením zdraví matek a dětí v nejchudších provinciích země pomohou tyto dva projekty chránit nejzranitelnější obyvatelstvo v přístupu k základním službám*“ poznamenal Jean–Christophe Carret, ředitel SB pro DRK, Konžskou republiku, Středoafričskou republiku a Burundi. „*Toto financování je o to důležitější, protože pomůže zmírnit hospodářské a sociální důsledky koronaviru postihujícího ty nejchudší*“ (WB, 2021).

V roce 2019 byly prostředky zaslané do země ze strany IDA uvolněny především na financování projektu multisektorové výživy a zdraví v zemi. Jednalo se o 502 milionů USD, ve kterých byla zahrnuta půjčka ve výši 246 milionů USD a grant ve stejné výši plus grant 10 milionů USD poskytnutých z Globálního finančního nástroje (GFF), což je globální fond zemí, které se zavázaly ke zlepšení podmínek pro všechny ženy, děti a dospívající. Jak již bylo

zmíněno, v DRK je největší počet dětí žijících pod hranicí chudoby z celého subsaharského regionu. Cílem projektů, které jsou ze zaslaných prostředků financovány, je snížení výskytu zakrnělých v zemi a mimo jiné mají přispět ke komunitní a primární zdravotní péči a výživě, včetně financování programů plánování rodiny v provinciích Kwilu, Kasai Central, Kasai a Sud Kivu (WB, 2019).

V následujících grafech č. 1, 2 a 3 se jedná se o nejaktuálnější dostupná data ze strany SB. Fiskální rok je zde vymezený od června roku předchozího do července roku následujícího. Jak můžeme v grafech vidět, během některých fiskálních let jsou poskytnuty pouze půjčky či granty. Je to především kvůli odlišným podmínkám, za kterých SB finance uvolňuje.

Graf č. 1 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA do DR Kongo

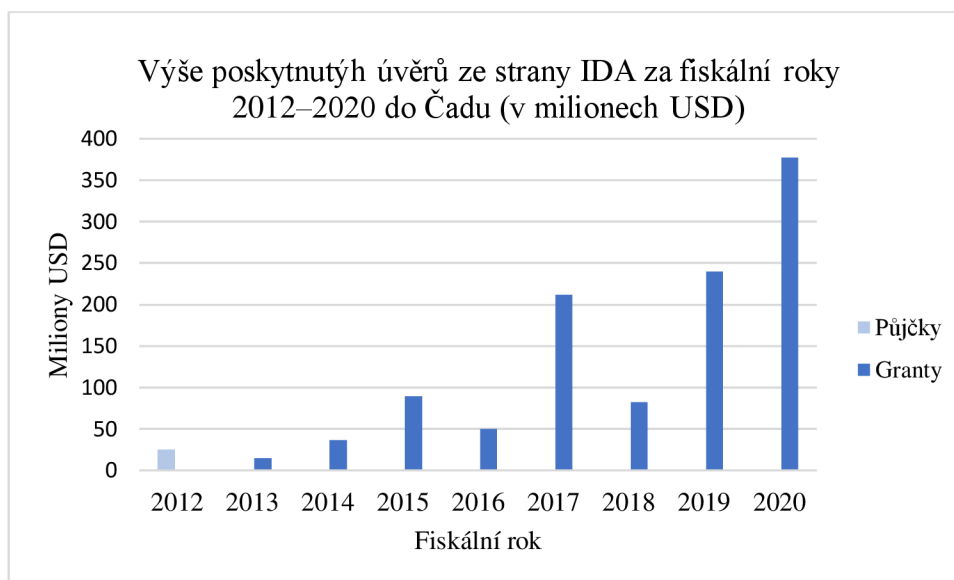
Data: The World Bank Group (2021), zpracováno autorem

Množství prostředků poskytnutých ze strany IDA do Čadu není tak vysoké jako do DRK (viz graf č. 2). Největší objem financí byl zemi poskytnut v roce 2020.

Prostřednictvím IDA financuje Skupina SB v současné době v Čadu 19 programů. Jedná se o 12 národních projektů s celkovým objemem 529,4 milionů USD a sedm regionálních projektů v celkové výši 336,7 milionů USD. SB dále v dubnu 2020 vyplatila 16,9 milionů USD na nouzové financování, aby pomohla vládě reagovat na pandemii nemoci COVID-19. Poskytuje také podporu pro zajišťování potravin a živobytí. Tyto intervence, se odhadují na 21,7 milionu USD.

Z regionálních projektů můžeme jmenovat například projekt obnovy a rozvoje oblasti Čadského jezera (dále jen PROLAC), který má za cíl rozvoj a zlepšení podmínek živobytí v oblasti Čadského jezera, které sdílí Kamerun, Čad, Niger a Nigérie. Oblast Čadského jezera celkově vykazuje nejhorší průměry ekonomických ukazatelů ve srovnání s průměry v těchto čtyřech zemích. Značně nedostatečná infrastruktura, přístup k základním službám a ohrožení přírodních zdrojů a živobytí kvůli změnám klimatu jsou hlavní problémy, kterým tamní obyvatelé čelí. Situaci nepříspěvá ani nejistota, která v Čadu převládá od roku 2009, kvůli řadě povstaleckých aktivit, které brání více než 49 milionům lidí v oblasti Čadského jezera v obstarávání živobytí rybolovem, chovem hospodářských zvířat a zemědělstvím. Výše zmíněný PROLAC, na který bylo vyhrazeno 170 milionů USD ze strany IDA má přispět k obnově udržitelné venkovské mobility a konektivity a dále posílit obnovu zemědělského živobytí ve vybraných provinciích Čadu (a také v Kamerunu a Nigeru). Dalším z cílů tohoto projektu je obnova venkovských silnic a dopravní infrastruktury včetně podpoření produktivity investic tím, že pomůže zemědělcům zvýšit produktivitu v oblastech polderů⁷ v Čadu (WB, 2020).

Graf č. 2 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA do Čadu

Data: The World Bank Group (2021), zpracováno autorem

⁷ Polder je termín užívaný pro území, na kterém je kontrolována vodní hladina toku.

Skupina SB (2020) na svých webových stránkách uvádí, že se v Nigérii zaměřuje prostřednictvím strategie na podporu vlády, především s výhledem na ukončení extrémní chudoby v zemi. Během fiskálního období 2014–2019 zaslala SB skrze IDA do Nigérie přes 8,8 miliardy USD. V roce 2020 činil přidělený objem financí 1,8 miliardy USD. Podpora Nigérie Skupinou SB je rozdělena do několika sektorů, které podporují diverzifikovaný růst a tvorbu pracovních míst se zaměřením na mládež, ženy a chudé v marginalizovaných oblastech. Podpora je současně zaměřena také na sociální začlenění prostřednictvím kvalitnějšího a efektivnějšího poskytování sociálních služeb na státní úrovni. Mimo jiné je také kladen důraz na subvenci makroekonomické situace a vylepšení strukturálních reforem pro privátní sektor, který není primárně založený na ekonomickém růstu z ropy. Tím je myšleno např. zefektivnění zemědělské produktivity a zvýšení přístupu k financím (úvěrům či dotacím). SB se dále zaměřuje i na agendy financované z IDA, které se zaměřují na boj proti klimatické změně a aktuálně i na pomoc nigerijské vládě v krizi, která je spojena s pandemií nemoci COVID–19.

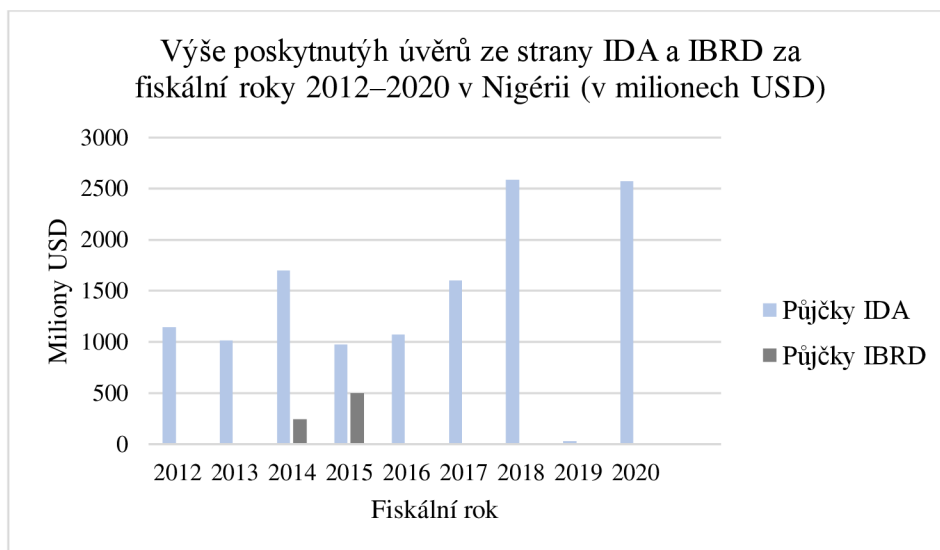
„Nigérie je stěžejní pro misi Skupiny Světové banky v boji proti extrémní chudobě. Světová banka pečlivě zaměřuje svou podporu na projekty, které mají vysoký dopad, protože země pracuje v boji proti korupci a na vymanění 100 milionů svých obyvatel z chudoby,“ řekl David Malpass, prezident Skupiny SB. *„Tyto projekty se zaměřují přímo na poskytování lepších služeb Nigerijcům: zajištění toho, aby děti byly imunizovány a spaly pod moskytiéry, budování lepších silnic zejména v rurálních oblastech a poskytování unikátní identifikace nejchudším občanům Nigérie, která zesílí sociální záchranné sítě a služby,“* řekl Shubham Chaudhuri, ředitel SB pro Nigérii. Schválený program podpory ve fiskálním roce 2020 zahrnuje také projekt imunizace a boje proti malárii, který by měl posílit zdravotní systém, jenž má poskytovat účinnou primární zdravotní péči a dále zlepšit imunizaci, kontrolu malárie a zdraví dětí a matek ve vybraných federálních státech. Mimo jiné by se také měla zvýšit proočkovanost a procento dětí ve věkové kategorii pod 5 let spících pod moskytiéry, které byly ošetřeny insekticidy (z 28 % na 41 %). Výše prostředků uvolněných z IDA pro financování tohoto konkrétního projektu byla 650 milionů USD. Druhým projektem je podpora přístupu na venkov a zemědělského marketingu. Tento projekt má za plánovaný výstup vylepšení venkovských silnic a konektivity, lepší přístup na místní trhy a služby agropodníků ve 13 federativních státech. Konkrétně projekt vylepší asi 1600 kilometrů venkovských silnic. Podle předběžného očekávání mají tyto intervence zvýšit procento obyvatel, kteří žijí v perimetru dvou kilometrů od silnice až o 10 %. Projekt je spolufinancován prostřednictvím půjčky od IDA ve výši 280 milionů USD, dále 230 milionů USD od Francouzské rozvojové agentury a 65 milionů USD

od nigerijské vlády. Dalším z projektů je Rozvojový projekt pro digitální identifikaci, který podpoří Národní komisi pro správu identit ve zvýšení počtu osob, pro které bude zajištěno národní identifikační číslo⁸ (NIN). Tento počet by měl podle plánovaných odhadů dosáhnout v nadcházejících letech přibližně 150 milionů obyvatel. Díky NIN bude umožněn lidem v Nigérii (zejména marginalizovaným skupinám) přístup ke službám zvyšujících blahobyt. Na spolufinancování tohoto projektu se podílí opět IDA ve výši 115 milionů USD, dalších 100 milionů USD bylo poskytnuto od Francouzské rozvojové agentury a 215 milionů USD od Evropské investiční banky. Projekt rozvoje inovací a efektivity při získávání dovedností má posílit dovednosti 50 000 nigerijských studentů a zvýšit schopnost učitelů v technických oborech lépe připravit studenty na práci v odvětví. Hlavním cílem projektu je zvýšit míru zapsaných žen (z 13 % na 23 %) na technických vysokých školách. IDA na tento projekt uvolnila 200 milionů USD. Jedním z posledních projektů je Projekt pro zlepšení udržitelných veřejných zakázek, environmentálních a sociálních norem. Ten by měl posílit dovednosti více než 21 000 lidí a pomoci 4 000 odborníkům získat certifikaci v oblasti zadávání veřejných zakázek, životního prostředí a sociálních standardů. Mimo jiné by měl zajistit, aby nově akreditované studijní programy ve vzdělávacím systému splňovaly mezinárodně osvědčené standardy. Projekt by měl pomoci při řešení korupce a také environmentálních nebo sociálních škod při provádění investic. Pro financování byly uvolněny finanční prostředky od IDA ve výši 80 milionů USD (WB, 2020).

---

⁸ NIN je ekvivalent rodného čísla v ČR

Graf č. 3 – Toky finanční pomoci za vybrané období ze strany IDA a IBRD do Nigérie

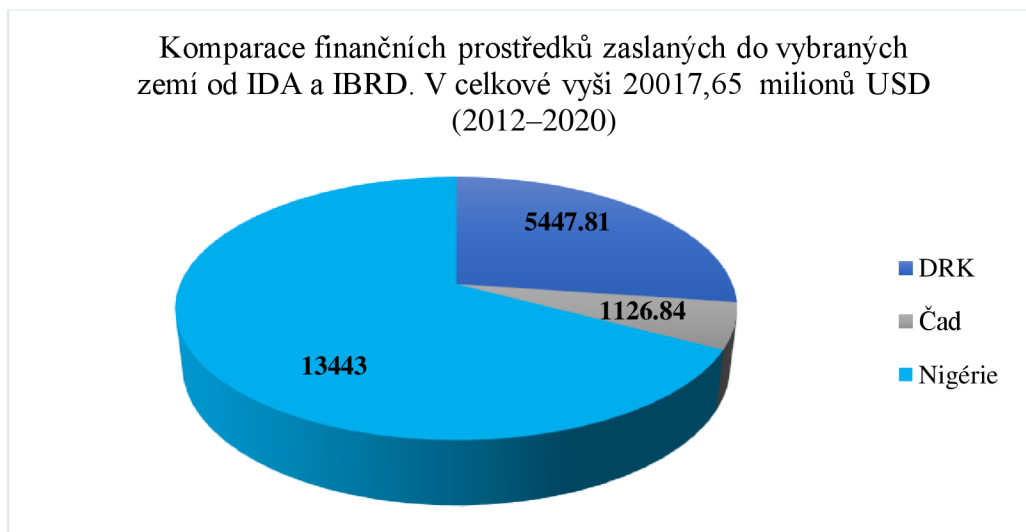

Data: The World Bank Group (2021), zpracováno autorem

3.1. Komparace finančních prostředků zasláných do vybraných zemí ze strany SB

Objem peněz, ať už ve formě grantů či půjček, je ve třech výše uvedených zemích poměrně rozdílný. Do jaké míry? V této podkapitole bude provedena komparace finančních prostředků, které byly poskytnuty dílčími institucemi SB vybraným zemím. Pro účely komparace bylo zvoleno období let 2012–2020. Graf č. 4 znázorňuje celkový objem finančních toků, které byly zaslány institucí IDA (v případě DRK a Čadu) a také IBRD (platí pouze pro Nigérii, která jako jediná z těchto zemí splňuje podmínky pro získávání půjček i od IBRD, jak již bylo zmíněno výše). Podle dat získaných od SB bylo největší absolutní množství peněz zasláno v posledních letech do Nigérie (67 %), druhé místo zaujímá DRK (27 %) a třetí Čad (6 %). Hlavním důvodem pro poskytování tak velkého množství financí především do Nigérie je dle prezidenta SB Davida Malpasse výše zmíněná strategie v boji proti celkové chudobě, kdy v případě úspěšných projektů a rozvojových intervencí lze v této zemi vymanit z chudoby až 100 milionů lidí. To je z globálního hlediska značná část lidí, kteří se nacházejí pod hranicí extrémní chudoby.

Graf č. 4 – Komparace finančních prostředků od IDA a IBRD (2012–2020)

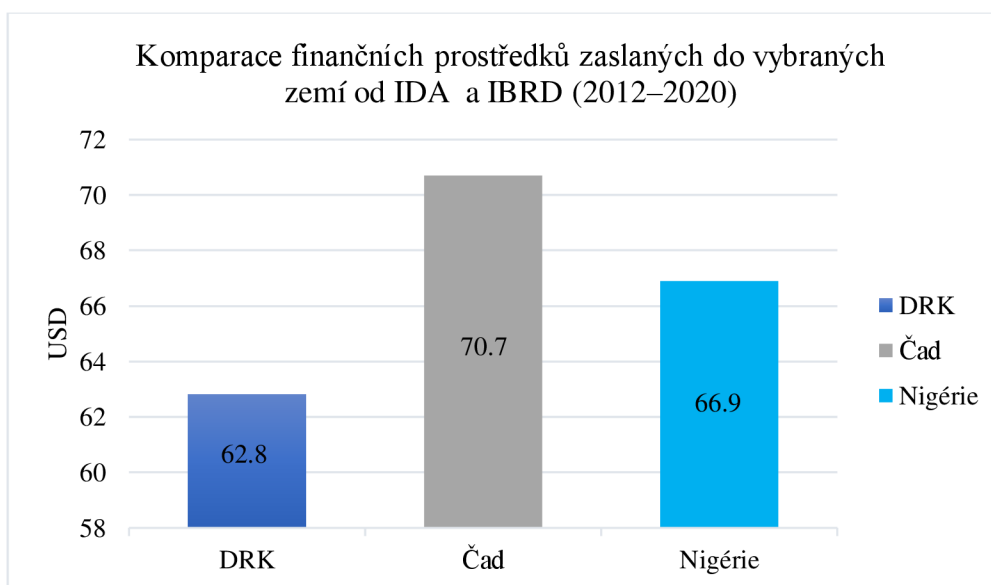
Data: The World Bank Group (2021), zpracováno autorem

Aby nedošlo k mylné interpretaci, kdy to vypadá, že do Nigérie bylo celkově zasláno největší množství financí (podle grafu č. 4 tomu tak skutečně je, ale pouze v případě celkové výše prostředků) je na místě porovnat tyto částky ve vyjádření per capita, tj. množství peněz přepočtených na jednoho obyvatele daného státu. Pro tuto komparaci slouží graf č. 5 umístěný níže, který bere v potaz různě velké populace recipientských zemí. Pokud tato čísla porovnáme ve zmíněném vyjádření per capita, tak zjistíme, že zemí, která získala na jednoho obyvatele nejvíc finančních prostředků (70,7 USD) je Čad, který se v absolutním vyjádření (v grafu č. 4) umístil na třetím, posledním místě.

Per capita vyjádření je přepočítáno velikostí populace vybraných zemí za rok 2019, jelikož je to nejaktuálnější rok na webových stránkách SB, pro který jsou data ohledně populace dostupná.

Graf č. 5 – Komparace finančních prostředků od IDA a IBRD v per capita v USD (2012–2020)

Data: The World Bank Group (2021), zpracováno autorem

Jak již bylo zmíněno výše, aktuálně probíhající globální pandemie nemoci COVID–19 způsobuje značné (nejen) ekonomické problémy. V Nigérii se vzhledem k prudkému poklesu cen ropy, v důsledku této pandemie propadla ekonomika v roce 2020 podle prognózy o více než 4 %, což povede k uvržení země do nejhlubší recese od 80. let 20. století. Tato situace následně vedla ke snížení vládních příjmů a upadnutí přibližně pěti milionů Nigerijců do chudoby. V reakci na tyto skutečnosti Skupina SB minulý rok jednala i o dalším rámci partnerství v zemi (2021–2024) a schválila balíček finanční pomoci ve výši 1,5 miliardy USD, který má pomoci zmírnit následky této pandemie v zemi. V Čadu SB (v roce 2020) také reagovala vyplacením grantu od IDA na pomoc při boji proti COVID–19 ve výši 16,9 milionů USD (podrobněji zmíněno výše). V případě DRK dosahuje množství peněz poskytnutých institucí IDA v boji proti tomuto virovému onemocnění v roce 2020 částky 47 milionů USD, jejichž zaslání bylo schváleno minulý rok v dubnu, aby bylo zabráněno šíření nemoci v jednotlivých provinciích (WB, 2020).

3.2. Zhodnocení účinnosti poskytnuté finanční pomoci

SB je bezpochyby nejdůležitější multilaterální aktér na mezinárodním poli v otázce financování pomoci státům, které se snaží bojovat s chudobou. Lze se však zamyslet nad tím, zdali zvolené strategie opravdu fungují. V této podkapitole se zaměřím na zhodnocení účinnosti poskytnutých finančních prostředků a jejich souvislost se snižováním chudoby ve vybraných zemích, u kterých v této práci proběhla analýza objemů finančních prostředků a důvodů, kvůli kterým je do socioekonomické sféry v těchto zemích potřeba investovat.

Činnosti SB mají velký dopad na snižování extrémní chudoby. Nicméně trend snižování chudoby není jen čistě zásluhou SB, ale i mnoha dalších institucí, vládních či nevládních organizací či filantropů. Pro období let 2000–2018 je zpracována tabulka č. 6, která ukazuje podíl lidí pod hranicí extrémní chudoby v DRK, Čadu a Nigérii. Tato data byla získána z oficiálních stránek SB, ovšem kvůli rozdílné dostupnosti dat nesrovnávají stejné roky.

V této tabulce můžeme vidět velký pokrok v eradikaci extrémní chudoby ve všech porovnávaných zemích. V DRK klesl podíl lidí pod hranicí chudoby mezi lety 2004–2012 o 17 procentních bodů. V Čadu se tento pokles pohybuje kolem necelých 22 procentních bodů. Naopak opačný trend nastal v Nigérii, kde se za šest let v rozmezí let 2003 až 2009 podíl populace žijící pod hranicí chudoby zvýšil o půl procentního bodu. Jedním z důvodů je rychlý populační růst. V uvedeném časovém rozmezí se v Nigérii narodilo přes 23 milionů dětí, což je více než v Čadu a DRK za porovnávaná období dohromady (Our World in Data, 2021). Klesající trend lze vidět v Nigérii za období let 2009 až 2018, ve kterém došlo ke zlepšení situace o něco málo přes 17 procentních bodů. Obecně lze konstatovat, že v průběhu porovnávaných roků lze v zemích subsaharské Afriky zaznamenat trend klesající extrémní chudoby.

Tabulka č. 6 – Populace (v %) žijící v extrémní chudobě (v 2011 PPP)

	2003	2004	2009	2011	2012	2018
DRK	–	94,28	–	–	77,15	–
Čad	59,99	–	–	38,08	–	–
Nigérie	55,94	–	56,40	–	–	39,09

Data z: PovcalNet (2021), zpracováno autorem

Na základě dosud provedené analýzy ovšem nelze jednoznačně vyhodnotit, zdali finanční prostředky od SB přímo ovlivňují pokles extrémní chudoby. Aby se tato otázka dala zodpovědět, bylo by potřeba využít pokročilejších, hlubších metod regresní analýzy. Lze ovšem konstatovat, že v dlouhodobém boji s chudobou je role SB nezbytná. Do doby propuknutí

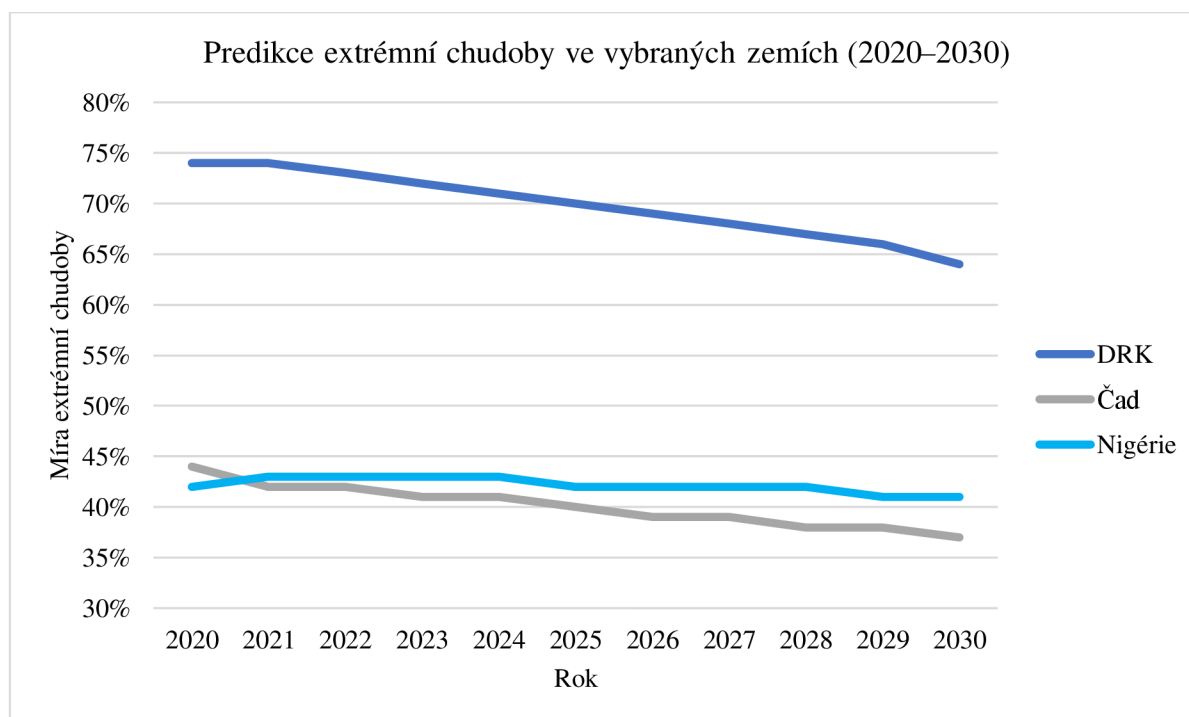
nemoci COVID–19 se boj s chudobou vyvíjel optimisticky, nicméně v současné době země čelí výzvě, která je v boji s chudobou novým fenoménem, jenž ničí (nejen) ekonomiky po celém světě, ale také negativně ovlivňuje situaci v otázce snižování či celkové eradikaci chudoby ve světě. Do jaké míry ovlivní tato situace globální ekonomiku, a zdali SB zareagovala správným přístupem, bude možné zhodnotit až během nadcházejících let.

3.3. Predikce vývoje chudoby v nadcházejících letech

Následující sub–analýza je založena na jiném datovém zdroji pro chudobu. Data jsou získána z World Data Lab, což je analýza založená na predikci chudoby využívající především Lorenzovy křivky. Tento princip prokazování nerovnosti v distribuci bohatství je světově uznávaným ukazatelem (World Data Lab, 2021). Lorenzova křivka je způsob, kterým lze diverzifikovat rozdělení příjmů (nebo bohatství) v rámci ekonomiky států. Funguje na principu vyhodnocování kumulativních podílů příjmů v různých skupinách obyvatelstva (Pettinger, 2021).

Graf č. 6 znázorňuje vypočítanou predikci vývoje extrémní chudoby (v tomto případě se jedná o hranici chudoby stanovenou na 1,90 USD v 2011 PPP). V tomto grafu můžeme vidět, že pouze v Nigérii dojde k mírnému zvýšení a následnému snížení extrémní chudoby. Čad i DRK mají před sebou podle propočtů trend klesající extrémní chudoby. Neoptimističtější situace nastane podle predikcí v DRK, kde by se v období let 2020 až 2030 měla situace zlepšit až o deset procentních bodů (ze 74 % extrémně chudých na 64 %). Je však třeba vzít v potaz rozdílné velikosti populací porovnávaných zemí. V Čadu by se jednalo o zlepšení o 7 procentních bodů a nejpesimističtější výhled lze pozorovat v případě Nigérie, kdy míra extrémní chudoby místo klesání vzrostla na přelomu let 2020 a 2021 a pomalým tempem by měla začít klesat až v roce 2024.

Graf č. 6 – Predikce extrémní chudoby ve vybraných zemích (2020–2030)

Data z: World Data Lab (2021), zpracováno autorem

Pandemie nemoci COVID–19 je pro rozvojové regiony novodobým fenoménem. Od roku 2019, kdy tato pandemie propukla, se všechny rozvojové země snaží se situací vyrovnávat, aby nedošlo ke zhoršení již tak špatných podmínek, ve kterých se obyvatelé těchto států nacházejí. SB zareagovala tím, že do všech zemí v reakci na tuto pandemii zaslala výrazné množství finančních prostředků, aby minimalizovala dopad na ekonomiky už tak křehkých států.

Otázkou je, zdali se predikce skutečně naplní a například ve zmíněné Nigérii dojde opravdu k navýšení chudoby a následnému velice pomalému poklesu. Jak již bylo řečeno, Světová banka aktuálně zasílá poměrně vysoké sumy finančních prostředků do Nigérie, protože tato země je jedna z klíčových zemí v boji s extrémní chudobou kvůli značnému procentu extrémně chudých lidí v ní žijících, co se absolutních čísel týče.

Závěr

Region subsaharské Afriky je jednoznačně klíčovou oblastí v boji proti chudobě. Světová banka (impulsem pro její založení byla ekonomická pomoc zemím zasaženým druhou světovou válkou, a tedy do jisté míry i zemím chudým) je v dnešní době přední finanční organizací působící na globální úrovni společně s ostatními klíčovými aktéry a je jednou z hlavních institucí na poli mezinárodního rozvoje. Nejdůležitějším z milníků pro boj s chudobou byla šedesátá léta dvacátého století, kdy vznikla dílčí organizace SB Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA). Ta svoji pomoc směřuje na státy řadící se do kategorie nejméně rozvinutých států, kterých je v subsaharské Africe nejvíce ze všech ostatních světových rozvojových regionů.

První kapitola této práce byla zaměřena na historický vývoj SB, její organizační strukturu a popis dvou dílčích organizací, které byly pro tuto bakalářskou práci stěžejní. Jednalo se o IDA a IBRD. Každá z těchto institucí má odlišnou strategii pro poskytování finanční pomoci rozvojovým státům.

Druhá kapitola se zabírala podrobným vysvětlením termínu chudoba. Tento termín znamená určitou deprivaci, ať už základních potřeb, které člověk k životu potřebuje, nebo může představovat nedostatek finančních prostředků. Tato kapitola se dále zabývala klasifikací různých druhů chudoby. Nejznámější přístup, který SB pro chudobu využívá je absolutní vyjádření hranice extrémní chudoby. Ta je bankou definována jako příjem nižší než 1,90 USD na osobu na den. Součástí druhé kapitoly jsou také tzv. ukazatele chudoby. Nejjednodušším vyjádřením množství chudých lidí je tzv. *headcount*, tj. počet lidí pod hranicí chudoby. Ukazatel *headcount ratio* neboli podíl obyvatelstva pod hranicí chudoby na celkovém počtu obyvatel je často používán právě SB k určení přesného počtu lidí, kteří se v chudobě nachází. Spolu se zmíněnými ukazateli byl v práci představen i globální multidimenzionální index chudoby. Jedná se o mezinárodní měřítko, které vyměřuje chudobu v několika sektorech. Tento ukazatel je doplňujícím ke tradičnímu peněžnímu měření chudoby, jelikož zahrnuje i ostatní akutní deprivace, jako např. sektoru zdraví, školství nebo životní úrovně (a ne pouze ty peněžní). Je tedy využíván jako doplňkové měřítko chudoby. Druhá kapitola mimo jiné vymezuje termín chudoby v regionu subsaharské Afriky, kdy byla zpracována především komparace HDP a vybraných ukazatelů chudoby za určitá časová období. Na základě těchto dat byly následně vyselektovány tři země, u kterých poté proběhla analýza finančních

prostředků, které byly ze strany SB do těchto zemí za vybraná období poskytnuty. Jednalo se o země DRK, Čad a Nigérii.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak SB působí a jakým způsobem ovlivňuje chudobu ve vybraných zemích subsaharské Afriky. K naplnění tohoto cíle došlo ve třetí (závěrečné) kapitole ke zpracování analýzy finančních prostředků zaslaných do zemí ze strany SB a jako doplňující byly uvedeny i vybrané projekty, které jsou z těchto peněz financovány. Dále jsem se snažil zjistit, zdali finanční pomoc poskytnutá SB má vliv na snižování chudoby. Odpověď ovšem není jednoznačná, protože kvůli (ne)dostupnosti dat je to těžké zkoumat. Aby se tato otázka dala zodpovědět, muselo by být využito mnohem hlubších výzkumů a metod regresní analýzy.

Je zřejmé, že situace v zemích by bez SB byla naprosto odlišná, nicméně nelze jasně stanovit, do jaké míry SB chudobu ovlivňuje. Boj s chudobou totiž není zásluhou pouze SB, nýbrž i dalších institucí, vládních a nevládních organizací, filantropů, bilaterálních donorů atd. Pro alespoň částečný vhled do možného vývoje chudoby byla zpracována podkapitola 3.3., ve které bylo využito analýzy predikce vývoje chudoby podle World Data Lab.

Chudoba během několika uplynulých desítek let klesala, nicméně díky novodobému trendu pandemie nemoci COVID-19 zažívají všechny státy (nejen ty rozvojové) výzvy, kterým doposud nečelily. I když na základě uvedené analýzy nelze prokazatelně potvrdit, že jsou to právě aktivity SB, které vedou ke snižování chudoby, je možné povšimnou si díky analýze toho, že SB splňuje přesně tu vizi, se kterou byla v roce 1944 založena, a to pomoc státům, které mají finanční potíže.

Lze konstatovat, že SB je instituce, která aktuálně dokázala velice účinně zareagovat uvolněním velkého množství financí potřebným zemím, aby zabránila scénáři, ve kterém by chudoba vlivem této pandemie opět začala výrazně růst. Taktéž si lze povšimnout toho, že COVID-19 do jisté míry vede ke zvýšení chudoby (ke zvyšování absolutního počtu, resp. podílu chudých v některých zemích), nicméně díky včasným interakcím SB a ostatních světových institucí je situace v analyzovaných zemích víceméně pod kontrolou a podle predikcí by v nich mělo v následujících letech docházet opět k postupnému snižování chudoby (i když pomalým tempem).

Na základě zjištěných informací lze tedy závěrem konstatovat, že SB je instituce, která dokáže poměrně pohotově a přiměřeně reagovat na finanční a materiální nedostatky v zemích, které jsou jejími členy. Aktuální pandemie nemoci COVID-19, která negativně ovlivňuje socioekonomickou situaci ve všech zemích světa, ukazuje také schopnost SB jednat a zajistit finanční stabilitu v těchto zemích.

Seznam použité literatury a zdrojů

ALKIRE S., SANTOS M. 2011. The Multidimensional Poverty Index (MPI). *OPHI*. Dostupné z: <https://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/MPI-Primer.pdf>

AZEVEDO M., NNADOZIE E. 2018. *CHAD: A Nation in Search of Its Future*. New York. Routledge. ISBN: 978-0-367-01114-7

BOYCE, P. 2020. Absolute poverty definition. *BoyceWire*. Dostupné z: <https://boycewire.com/absolute-poverty-definition/>

ČSÚ. 2015. Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika. *Český statistický úřad*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_hdp-

ČSÚ. 2018. Milion Čechů bojuje s chudobou. *Český statistický úřad* <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/milion-cechu-bojuje-s-chudobou>

ČSÚ. 2019. Evropský srovnávací program. *Český statistický úřad*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program

ČLOVĚK V TÍSNI. 2021. DR Congo. *ČvT*. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/en/what-we-do/humanitarian-aid-and-development/dr-congo>

ESKELINEN, T. 2011. Absolute Poverty. *Encyclopedia of Global Justice*. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9160-5_178

FAO. 2021. Fao in Nigeria. *Food and agricultural organization*. Dostupné z: <http://www.fao.org/nigeria/fao-in-nigeria/nigeria-at-a-glance/en/>

GONDOLA, CH. 2002. *The history of Congo*. Londýn. Greenwood Press. ISBN: 0-313-31696-1

GORDON, D. 2005, Indicators of Poverty & Hunger. *University of Bristol*. Dostupné z: https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf

GREENE, K., MILLARD, A. 2020. Nigeria. *Encyclopedia Britannica*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Nigeria>

HABITAT FOR HUMANITY. 2017. Relative vs absolute poverty. *Habitat for humanity*. Dostupné z: <https://www.habitatforhumanity.org.uk/blog/2018/09/relative-absolute-poverty/>

HICKEL, J. 2017. Is global inequality getting better or worse? A critique of the World Bank's convergence narrative. *Third World Quarterly*. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2017.1333414>

HORTA, K. 2002. Rhetoric and Reality: Human Rights and the World Bank. *Harvard Human Rights Journal*. Dostupné z: <https://harvardhrj.com/wp-content/uploads/sites/14/2020/06/15HHRJ227-Horta.pdf>

HSU, T. 2019. David Malpass, Trump's Pick to Lead World Bank, Is Approved. *New York Times*. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/04/05/business/david-malpass-world-bank.html>

HUMAN RIGHTS WATCH. 2019. Nigeria events of 2019. *Human rights watch*. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/nigeria#>

CHOSSUDOVSKEY, M. 2020. World Bank. *Britannica*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/World-Bank>

IBRD. 2007. *A guide to the World Bank*. 2nd edition. Washington D. C., USA. World Bank Publications. ISBN: 978-0821366943

IDA. 2017. Towards 2030: Investing in Growth, Resilience and Opportunity. *International Development Association*. Dostupné z: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/348661486654455091/pdf/112728-correct-file-PUBLIC-Rpt-from-EDs-Additions-to-IDA-Resources-2-9-17-For-Disclosure.pdf>

IDA. 2020. IDA19 Partner contributions in US\$. *International Development Association*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/sites/default/files/pdfs/ida19-contributors-list-april-2020.pdf>

IDA. 2021. Financing. *International Development Association*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/financing/ida-financing>

IDA. 2021. Contributor countries. *International Development Association*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/about/contributor-countries>

IDA. 2021. What is IDA. *International Development Association*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/about/what-is-ida>

ILO. 2005.. Measures of Poverty. *Poverty manual*. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---americas/---ro-lima/---sro-port_of_spain/documents/presentation/wcms_304851.pdf

JARAMUZCHETT, J. 2019. *Learnings of an impact-driven nonprofit. What It Means To Live In Absolute Poverty*. Dostupné z: <https://newstorycharity.org/2019/09/absolute-poverty/>

KARTOGRAFIE PRAHA. 2019. Školní atlas světa, 5. vydání. *Demokratická republika Kongo*. Praha. Triangl. ISBN: 978-80-7393-486-6

KEELEY, B. 2015. Income Inequality: The Gap between Rich and Poor. *OECD Insights*. Dostupné z: <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/0115391e.pdf>

KELLY, R., KENTON W. 2020. International Poverty Line. *Investopedia*. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/i/international-poverty-line.asp>

KUMAR, G. 2018. What is Poverty and its types? *Jagran Josh*. Dostupné z: <https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/what-is-poverty-and-its-types-1523453034-1>

MANAGEMENT MANIA. 2015. Hospodářský rok. *Management mania*. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/hospodarsky-rok>

MARSHALL, K. 2008. *Global Institutions*. Abingdon, USA, Routledge. ISBN: 978-0-415-38128-4

MILANOVIC, B. 2016. *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Cambridge, MA: Belknap Press. ISBN: 9780674737136

PACI, P. 2021. How livelihoods deteriorated in Sub-Saharan Africa due to COVID-19. *World Bank Blogs*. Dostupné z: <https://blogs.worldbank.org/african/how-livelihoods-deteriorated-sub-saharan-africa-due-covid-19>

PEER, A. 2020. Global poverty: Facts, FAQs. *World Vision*. Dostupné z: <https://www.worldvision.org/sponsorship-news-stories/global-poverty-facts>

PEET, E. 2009. *Unholy Trinity: The IMF, WB and WTO*. 2nd edition. New York, Zed Books. ISBN: 978-1-84813-251-1

PETTINGER, T. 2017. Dutch Disease. *Economics help*. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/11977/oil/dutch-disease/>

PETTINGER, T. 2021. Lorenz Curve. *Economics help*. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/glossary/lorenz-curve/>

PHILLIPS, D. 2009. *Reforming the World Bank*. Cambridge. Cambridge University Press. ISBN: 978-0-521-88305-4

PILGER, J. 2016. *The New Rulers of the World*. Avon, The Bath Press. ISBN: 1-85984-412-X

OECD. 2014. The measure of poverty. *OECD Insights*. Dostupné z: <http://oecdinsights.org/2014/06/30/the-measure-of-poverty/>

OECD. 2021. Poverty gap indicator. *OECD Library*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/349eb41b-en>

OPHI. 2020. Global Multidimensional Poverty Index. *Oxfordská iniciativa pro chudobu a rozvoj*. Dostupné z: <https://ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/>

OPHI. 2021. Policy – A Multidimensional Approach. *Oxfordská iniciativa pro chudobu a rozvoj*. Dostupné z: <https://ophi.org.uk/policy/multidimensional-poverty-index/>

ORTIZ-OSPINA E., ROSER M. 2013. Global Extreme Poverty. *Our World in Data*. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/extreme-poverty>

RICHMOND VALE. 2016. Situational Poverty: Definition and Types. *Richmond Vale Academy*. Dostupné z: <https://richmondvale.org/en/blog/situational-poverty-definition-and-types>

ROSENZWEIG, M. 2013. Key terrorist groups in Africa. *ABC News*. <https://abcnews.go.com/Blotter/fullpage/african-terrorist-groups-infographic-23610960>

SB. 2013. Poverty gap ratio. Světová banka. Dostupné z: <http://mdgs.un.org/unsd/mi/wiki/1-2-Poverty-gap-ratio.ashx?From=Indicator-1-2-Poverty-gap-ratio>

SB. 2021. Metadata Glossary. *Světová banka*. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/gender-statistics/series/SI.POV.NAHC>

THOMPSON, K. 2017. Criticism of the World Bank. *ReviseSociology*. Dostupné z: <https://revisesociology.com/2017/02/14/criticisms-of-the-world-bank/>

THOMSON, M. 2017. Structural adjustment programmes adversely affect vulnerable populations: a systematic-narrative review of their effect on child and maternal health. *BMC Part of Springer Nature*. Dostupné z: <https://publichealthreviews.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40985-017-0059-2>

TOMAN, I. 2014. Co je to holandská nemoc. Dostupné z: <https://www.ivotoman.cz/zpravodaje/detail/25?rok=2010>

UNITED NATIONS. 1995. World Summit for Social Development Programme of Action – Chapter 2. *United Nations*. Dostupné z: <https://www.un.org/esa/socdev/wssd/textversion/agreements/poach2.htm>

UNDP. 2019. Multidimensional Poverty Index. *Human Development Reports*. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/indicators/38406>

UNDP. 2020. The 2020 Global Multidimensional Poverty Index. *Human Development Reports*. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/2020-MPI#ref4>

UNDP. 2021. About South Sudan. *United Nations Development Programme*. Dostupné z: https://www.ss.undp.org/content/south_sudan/en/home/countryinfo.html

WB. 2015. World Bank Forecasts Global Poverty to Fall Below 10% for First Time. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/10/04/world-bank-forecasts-global-poverty-to-fall-below-10-for-first-time-major-hurdles-remain-in-goal-to-end-poverty-by-2030>

WB. 2019. Who we are: Boards of governors. *The World Bank*. <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/governors>

WB. 2019. World Bank Approves \$502 Million to Reduce the Prevalence of Stunting in the DRC. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/05/28/world-bank-approves-502-million-to-reduce-the-prevalence-of-stunting-in-the-drc>

WB. 2020. Eugene Meyer. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/about/archives/history/past-presidents/eugene-meyer>

WB. 2020. IBRD. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>

WB. 2020. IDA. *The World Bank*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/about/what-is-ida>

WB. 2020. Member countries. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#5>

WB. 2020. The World Bank in Nigeria. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview>

WB. 2020. World Bank to Boost Investments in Nigeria's Human Capital and Economic Transformation. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/02/18/world-bank-to-boost-investments-in-nigerias-human-capital-and-economic-transformation>

WB. 2020. World Bank Provides \$346 Million to Strengthen Resilience and Livelihoods in the Lake Chad Region. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/05/26/world-bank-provides-346-million-to-strengthen-resilience-and-livelihoods-in-the-lake-chad-region>

WB. 2020. World Bank Group to Boost Nigeria's Efforts to Reduce Poverty. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/12/15/world-bank-group-to-boost-nigerias-efforts-to-reduce-poverty>

WB. 2020. The World Bank Group Provides \$47 Million to Support the Democratic Republic of Congo's Response to the Coronavirus Pandemic. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/02/the-world-bank-group-provides-47-million-to-support-the-democratic-republic-of-congos-response-to-the-coronavirus-pandemic>

WB. 2021. The World Bank Supports Free Primary Education and Maternal and Child Health Improvements in the DRC. *The World Bank*. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/06/15/the-world-bank-supports-free-primary-education-and-maternal-and-child-health-improvements-in-the-drc>

WBG. 2018. Poverty and shared prosperity. Piecing together the poverty puzzle. *World Bank Group*. Dostupné

z: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30418/9781464813306.pdf>

WBG. 2020. The World Bank in DRC. *World Bank Group*. Dostupné

z: <https://www.worldbank.org/en/country/drc/overview>

WBG. 2021. IDA-Debt. *World Bank Group*. Dostupné z: <http://ida.worldbank.org/debt>

WBG. 2021. International Directory of Company Histories. *World Bank Group*. Dostupné

z: <https://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/political-science-and-government/united-nations/world-bank#2843700130>

WBG. 2021. Regional aggregation using 2011 PPP and \$1.9/day poverty line. *World Bank Group*. Dostupné z: <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povDuplicateWB.aspx>

WBG. 2021. Data. *World Bank Group*. Dostupné

z: <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/data.aspx>

WBG. 2021. The World Bank's First Loan. *World Bank Group*. Dostupné

z: <https://www.worldbank.org/en/about/archives/history/exhibits/the-world-banks-first-loan>

WBG. 2021. Metadata Glossary. *The World Bank Group*. Dostupné

z: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/gender-statistics/series/SI.POV.NAHC>

WFP. 2021. Saving lives, changing lives-Chad. *World food programme*. Dostupné

z: <https://www.wfp.org/countries/chad>

WORLD BANK GROUP. 2021. GDP per capita, PPP (constant 2017 international USD dollars). *The World Bank Group*. Dostupné

z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.KD>

WORLD DATA LAB. 2021. Methodology. *World Poverty Clock*. Dostupné

z: <https://worldpoverty.io/methodology>

WORLD DATA LAB. 2021. People in the world living in extreme poverty. *World Poverty Clock*. Dostupné z: <https://worldpoverty.io/headline>

WORLDMETER. 2021. Nigeria population. *Worldometer* Dostupné z: <https://www.worldometers.info/world-population/nigeria-population/>

ZAPATA, M. 2021. A brief history of Congo`s wars. *The Christian science monitor*. Dostupné z: <https://www.csmonitor.com/World/Africa/Africa-Monitor/2011/1129/A-brief-history-of-Congo-s-wars>